

Elisa Kuosa

”MELKEIN NIINKU TÄYDELLINEN KERHO”

- Yläkouluikäisten tyttöjen kokemuksia pienryhmätoiminnasta

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Maaliskuu 2014

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MAMK University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 31.3.2014
Tekijä(t) Elisa Kuosa		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
Nimeke <i>"Melkein niinku täydellinen kerho" – Yläkouluikäisten tyttöjen kokemuksia pienryhmätoiminnasta</i>		
Tiivistelmä <p>Kirjolan koulussa aloitettiin koulun kerhotoimintana tyttöjen pienryhmä keväällä 2012. Pienryhmätoiminta suunnattiin yläkouluikäisille tytöille, joilla oli vähän ystäviä tai muita sosiaalisia pulmia. Ryhmää ohjasivat koulukuraattori, lastensuojelun perhetyönohjaaja ja kerhonohtaja. Toiminnan taustalla oli sosiaalipedagoginen orientaatio ja koko pienryhmätoiminnan tarkoituksena sosiaalinen vahvistaminen.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä selvitettiin millaisia olivat tyttöjen omat kokemukset ryhmästä ja sen mahdollisista vaikutuksista heidän elämässään. Tutkimukseni oli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla, joihin haastateltiin ryhmästä seitsemän tyttöä (7.-9. lk.). Tulokset analysoitiin teemoittelemalla. Myös kahta ohjaajaa haastateltiin lyhyesti siitä, millaisia tuloksia pienryhmätoiminnalla saavutettiin heidän näkökulmastaan.</p> <p>Tulokset osoittivat, että ryhmällä oli positiivista vaikutusta tyttöjen elämään eniten koulussa, mutta myös kotona ja vapaa-ajalla. Tytöt kokivat saaneensa ryhmästä hyvin monenlaisia asioita, esim. ystäviä, uusia kokemuksia, harrastuksia ja tukea. Vertaisryhmässä luotiin uusia kaverisuhteita, kehitettiin sosiaalisia taitoja sekä koettiin osallisuuden tunteita. Toiminnallisuus, erityisesti retket, koettiin merkityksellisinä. Ryhmän aikana eniten haasteita asetti toisten kuunteleminen ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen. Ryhmän päätyttyä vuonna 2013, kaikilla tytöillä oli enemmän kavereita ja paremmat sosiaaliset taidot, mikä oli koko Tyttöryhmän tärkein tavoite.</p> <p>Toivon, että tutkimuksen tulokset innostaisivat muitakin tyttöjen pienryhmätoiminnan toteuttamiseen. Mielestäni Tyttöryhmä oli myös hyvä esimerkki siitä, kuinka koulun kerho toteutettiin kohdennettuna pienryhmätoimintana hyvin tuloksin. Yhden tytön sanoin: "Se oli melkein niinku täydellinen kerho."</p>		
Asiasanat (avainsanat) sosiaalinen vahvistaminen, pienryhmätoiminta, koulun kerhotoiminta, sosiaaliset taidot		
Sivumäärä 61+3	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Sari Miettinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja

DESCRIPTION

		Date of the bachelor's thesis 31.3.2014
Author(s) Elisa Kuosa		Degree programme and option Civic activities and youth work
Name of the bachelor's thesis <i>"Almost like the perfect club"</i> - Secondary school aged girls' experiences of small group activity		
Abstract <p>A small group for girls was started as school club activity in Kirjola's school in spring 2012. The small group activity was aimed at girls from upper comprehensive school, who had only few friends or some social problems. The group was instructed by a school social worker, a child welfare family counsellor and a club instructor. In the background of this activity there was social pedagogic orientation and the main purpose of this small group activity was social empowerment.</p> <p>The aim of this thesis was to find out what where the girls' own experiences of the group and its potential impacts on their lives. The research was qualitative. The material was gathered by using theme interviews. Seven girls (from 7th to 9th grades) were interviewed. The results of the interviews were analyzed thematically. Also, two instructors were interviewed briefly about what kind of results had been achieved with the small group activity from their point of view.</p> <p>The results showed that the group had had a positive impact on the girls' lives, mostly at school, but also at home and during their leisure time. The girls felt that they had received many different things from the group, for example friends, new experiences, skills, hobbies and support. In a peer group new friendships were created, social skills were developed and some feelings of inclusion were experienced. Functionality, in particular excursions, was considered relevant. During the group, listening to others and coping with dissimilar people set most challenges. When the group ended in 2013, all the girls had more friends and better social skills, which was the most important target of the Girl group.</p> <p>I hope that the results of this research would inspire others as well to carry out small group activities for girls. I think that the Girl group was also a good example of how school club can be carried out as a targeted small group activity with good results. Like one girl said: "It was almost like the perfect club."</p>		
Subject headings, (keywords) social empowerment, small group activity, school club activity, social skills		
Pages 61+3	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Sari Miettinen		Bachelor's thesis assigned by

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	MITÄ ON NUORTEN SYRJÄYTYMINEN?	3
2.1	Mitä nuorten syrjäytymisellä tarkoitetaan?	3
2.2	Yksinäisyys nuoren elämässä	5
3	SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN JA OSALLISUUS	7
3.1	Sosiaalinen vahvistaminen.....	7
3.2	Osallisuus.....	8
4	PIENRYHMÄTOIMINNAN MAHDOLLISUUDET	10
4.1	Mikä pienryhmä?	10
4.2	Miksi pienryhmätoimintaa?	10
4.3	Sosiaalipedagoginen orientaatio	12
4.4	Vertaisryhmä ja ryhmä	13
4.5	Ystävyssuhteet ja toverisuhteet.....	14
4.6	Sosiaaliset taidot	15
4.7	Seikkailu ja elämykset	16
5	TYTTÖRYHMÄ.....	17
5.1	Tyttöryhmän tausta	17
5.2	Ryhmän kokoontuminen.....	18
5.3	Mitä ryhmässä tehtiin?.....	18
5.4	Ryhmälle asetetut tavoitteet.....	19
5.4.1	Koulun kerhotoiminnan tavoitteet	19
5.4.2	Tyttöryhmälle asetetut omat tavoitteet.....	20
6	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS	20
6.1	Tutkimuksen kohde	20
6.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma.....	21
6.3	Tutkimuksen eteneminen ja teemahaastattelu	21
6.4	Tutkimuksen eettisyys	23
7	HAASTATTELUIJEN TULOKSET	24
7.1	Ryhmä siihen osallistuneiden tyttöjen näkökulmasta.....	24
7.1.1	Ryhmään hakeutuminen.....	24
7.1.2	Eka kerta	25

7.1.3	Odotukset ja toiveet	28
7.1.4	Ryhmän kokoontumiset ja säännöt	29
7.1.5	Ryhmän toiminnot ja sisällöt	31
7.1.6	Keskustelut.....	32
7.1.7	Retket	34
7.1.8	Ryhmän ohjaajat	37
7.1.9	Ryhmässä oleminen ja toimiminen	40
7.1.10	Ryhmän vaikutukset.....	44
7.1.11	Ryhmän päättyminen	47
7.2	Tavoitteiden toteutuminen ja ryhmän anti ohjaajien näkökulmasta	50
7.2.1	Kuraattorin näkökulmasta	50
7.2.2	Lastensuojelun perhetyönohjaajan näkökulmasta.....	52
7.2.3	Nuorisotyön näkökulmasta	53
8	POHDINTA	54
	LÄHTEET	59
	LIITTEET	
	1 Tyttöjen haastattelulupa	
	2 Teemahaastattelurunko	

1 JOHDANTO

Kirjolan koulussa toimi pienryhmätoimintana yläkoulun tyttöjen tyttöryhmä kevästä 2012 vuoden 2013 loppuun. Ryhmä käynnistyi alun perin oppilashuollon toiveesta ja toiminnan suunnittelijana ja käynnistäjänä toimi Eksoten (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimen) puolelta koulukuraattori. Toiminnalle koettiin olevan tarvetta, kun koulun pihalla seisoskeli huomattavan monta yksinäisen oloista tyttöä. Osalla tytöistä oli myös sosiaalisia pulmia. Tyttöryhmätoiminnasta uskottiin olevan heille hyötyä.

Ryhmätoiminnan tavoitteet määriteltiin tyttöjen tarpeista käsin. Ryhmän tavoitteina oli mm. lisätä tyttöjen välistä kanssakäymistä ikäistensä keskuudessa, vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan, tukea elämänhallintataitojen oppimista ja ryhmässä olemisen taitoja sekä luoda osallisuuden tunnetta ja näin yhteisöllistää heitä. Toiminnan taustalla oli sosiaalipedagoginen orientaatio ja pyrkimyksenä sosiaalinen vahvistaminen ja vahvistuminen.

Ryhmän ohjaustiimi oli moniammatillinen. Ryhmätoiminnan ”äitinä” toimi koulukuraattori ja lisäksi Eksotelta oli mukana toiminnassa lastensuojelun perhetyönohjaaja. Itse sain olla ryhmän toiminnassa mukana sen perustamisesta alkaen Parikkalan kunnan nuorisotoimen kerhonohtajan roolissa. Ryhmän aloituskokoonpanon kokosi koulukuraattori ja sittemmin ryhmään ohjautui nuoria myös sosiaalitoimen toiveesta. Ryhmään osallistuminen oli tytöille vapaaehtoista. Toiminnassa korostuivat keskustelut, toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys.

Toiminnan aloittamisen mahdollisti koulun kerhotoiminnan kehittämisen valtionavustus ja moniammatillinen yhteistyö. Syksyyn 2013 saakka tyttöryhmä toimi koulun kutsukerhona. Nuorisotoimi tarjosi toiminnalle ilmaiset tilat ja Eksoten puolelta tyttöjen kotiinkuljetus sosiaalitoimen asiakkaiden osalta mahdollistui. Viimeisen puoli vuotta ryhmä toimi opetushallituksen erityisavustuksella koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi, koska toiminnan jatkuminen haluttiin turvata kerhoavustuksen pientymisestä huolimatta.

Tässä opinnäytetyössäni selvitin tyttöryhmän jäsenten kokemuksia ryhmän toiminnasta ja ryhmään kuulumisen merkitystä heidän elämässään. Mitä heille jäi ryhmästä käteen? Tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua ja haastattelut toteutin helmikuussa 2014. Tutkimuksen kohteena olivat ne Kirjolan yläkoulun tyttöryhmäläiset, jotka olivat koko syksyn 2013 toiminnassa aktiivisesti mukana, eli 7 tyttöä. Mukana oli tyttöjä kaikilta yläkoulun luokilta (7.-9.). Yksi tytöistä oli ollut mukana aina tyttöryhmän aloittamisesta saakka (keväät 2012). Valitsin tämän aiheen, koska ryhmä on päättynyt ja halusin tietää, kuinka tytöt itse ryhmän kokivat ja missä määrin ryhmälle asetetut tavoitteet toteutuivat heidän kokemuksensa valossa. Haastattelin lyhyesti myös tyttöryhmän muita ohjaajia siitä, miten he näkivät tavoitteiden toteutumisen ja ryhmän hyödyt oman työnsä kannalta.

Koulun kerhotoiminnan koordinaattorina minua kiinnosti myös erityisesti, kuinka koulun kerhotoiminnalle asetetut tavoitteet täyttyivät toiminnassa. Oppilaan kannalta kerhotoiminnan tärkein tavoite on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen tukeminen, sekä onnistumisen ja osallisuuden kokemusten kautta myönteisen minäkuvan kehityksen tukeminen (Rajala 2011,7-8). Osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmasta käsin kerhotoiminnan lähtökohtana on kansalaisuuden vahvistaminen (Karhuvirta 2012, 180–183).

Tämä opinnäytetyö tarjoaa näkökulman siihen, kuinka koulun kerho voidaan toteuttaa kohdennettuna pienryhmätoimintana ja millaisia tuloksia sillä on mahdollista saavuttaa, sekä toisaalta myös siihen, mitä mahdollisuuksia moniammatillisella yhteistyöllä ja ohjauksella on nuorten kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukemisessa.

Uskon, että tästä opinnäytetyöstä on hyötyä tulevaisuudessa uusia ryhmiä suunniteltaessa ja niiden tärkeyttä ja vaikuttavuutta perusteltaessa, sekä innostettaessa uusia toimijoita pienryhmien toteuttamiseen.

2 MITÄ ON NUORTEN SYRJÄYTYMINEN?

2.1 Mitä nuorten syrjäytymisellä tarkoitetaan?

Voidaksemme suunnitella ja toteuttaa nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevää työtä, tulee meidän ensin määritellä mitä syrjäytyminen on.

Käsite syrjäytyminen viittaa erityisesti kasautuvaan huono-osaisuuteen, erilaisten hyvinvointiongelmien kasautumiseen samoilte yksilöille ja ihmisryhmille. Suurimmassa vaarassa syrjäytyä ovat ne, joiden omat resurssit ja mahdollisuudet ympäristön tukeen ovat olleet jo alun alkaen muita vähäisempiä. (Lämsä 2009, 39.)

Suomalaisessa puheessa syrjäytymisellä ymmärretään usein juuri kasaantunutta huono-osaisuutta, jossa yhdistyvät alhainen koulutustaso, työttömyys, elämänhallinnan ongelmat, toimeentulo-ongelmat ja vieraantuminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. (Kuorelahti & Viitanen 1999, 5.)

Yksilön elämäntilanteen täytyy täyttää monta ehtoa, ennen kuin voidaan puhua varsinaisesta syrjäytymisen ongelmasta. Syrjäytymisestä suhteellisen pysyvänä olotilana voidaan puhua aikaisempien tutkimusten ja kirjallisuuden mukaan vasta kun kyseessä on:

1. elämäntilanteessa tapahtuva negatiivinen muutos tai muutoksen jälkeinen tilanne
2. ulosajautuminen yhteiskunnan keskeisiltä toiminta-alueilta
3. yksilön ja yhteiskunnan kulttuurisen normijärjestelmän välinen ristiriita
4. ongelmien pitkittyminen ja kasautuminen niin, että ne eivät ole enää hallittavissa
5. elämänhallinnan kadottaminen ja siihen liittyvä vieraantumisen kokeminen

Jo yhden ehdon täyttymättä jääminen asettaa kyseenalaiseksi, voidaanko syrjäytymisestä puhua suhteellisen pysyvänä moniongelmaisuuksien tilana. Yksittäiset hyvinvointin ongelmat voivat kuitenkin toimia muille ongelmille altistavina riskitekijöinä, erityisesti nuorten kohdalla. Syrjäytymisestä ei kuitenkaan voida puhua, mikäli nuoren

oma valinta elää valtakulttuurista poikkeavalla tavalla aiheuttaa ulkopuolelle jäämisen. (Lämsä 2009, 40.)

Syrjäytymistä on 1990-luvulta saakka alettu tarkastella myös lasten ja nuorten ongelmana. Näin ollen ei ole mielekästä rajata syrjäytymistä yksilölliseen moniongelmaisuuteen vaan puhutaan usein mieluummin syrjäytymisvaarasta. Tätä perustellaan näkemyksellä sosiaalisten ongelmien ylisukupolvisesta periytymisestä, mutta toisaalta myös perheissä viime vuosikymmeninä tapahtuneiden muutosten, kuten yhteisöllisyyden rakenteiden vähenemisen, vaikutuksista lasten ja nuorten kasvun edellytyksiin. (Lämsä 2009, 40.)

Syrjäytyminen tai syrjäytymisen uhka merkitsee taloudellista syrjäytymistä, syrjäytymistä työmarkkinoilta tai sosiaalista syrjäytymistä. Erityisesti nuorten kohdalla uhkana ovat ongelmat koulussa, jatko-opiskelupaikan ja peruskoulun jälkeisen koulutuksen puuttuminen sekä syrjäytyminen työmarkkinoilta jo ennen kuin nuoret sinne ovat ehtineet. Lisäksi rikollisuus, seksuaaliteettiin liittyvät riskit ja huumeet sekä jengiytyminen ovat ongelmia. (Kuure 2001, 39.) Irrallisuus luonnollisesta sosiaalisesta ympäristöstä tai perheestä, josta ehkä puuttuvat rajat ja rakkaus, voivat houkutella nuoren liittymään sellaisiin kaveriporukoihin, joissa mm. aikuisuuden kaipuu, päihteet ja norminvastainen käyttäytyminen ohjaavat valintoja (Mehtonen 2009, 19).

Suomalaisen yhteiskunnan läpikäymä rakennemuutos on merkinnyt nuorelle ikäluokalle vaikeuksia työmarkkinoille sijoittumisessa, tulotason laskua ja yleistä epävarmuutta tulevaisuudesta. Samaan aikaan kun työelämän ja yhteiskunnan vaatimukset ovat kasvaneet, on laman jälkeen supistettu nuorten sosiaalistumista tukevia palveluita. Omaan paikkaansa etsivillä nuorilla onkin monia riskejä ajautua vaikeuksiin, jotka myöhemmin voivat johtaa yhteiskunnan perustoiminnoista, kuten koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymiseen. Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisevän työn tarkoituksena onkin nuoren saattaminen itsenäiseen ja täyteen yhteiskunnalliseen osallisuuteen perustuvaan elämään. (Kuorelahti & Viitanen 1999, 5.)

Koulumaailmassa syrjäytymisellä tarkoitetaan usein mm. oppilaan huonoa koulumenestystä, koulupinnausta ja osallistumattomuutta koulunkäyntiin. Syrjäytymistä voi

olla myös lahjakkaiden oppilaiden kärsimä koulunkäynnin haasteettomuus. Keski-verta-oppilas menestyy ja ääripäät ovat alttiita syrjäytymiselle. Täytyy kuitenkin muistaa, että syrjäytyminen on kokonaisvaltainen ongelma ja koulu vain yksi nuoren elämäalueista. Syrjäytyminen on nähtävä laajemmin, kuin vain koulusta ja koulutuksesta syrjäytymisenä. Perhesuhteet, ystäväpiiri, vapaa-aika ja harrastukset ovat myös alueita, joissa hyvinvointi ja syrjäytyminen saattavat näkyä. (Huhtanen 1999, 244.)

On myös mietitty, voiko nuorten kohdalla puhua lainkaan syrjäytymisestä, koska syrjäytymiskeskustelu viittaa keskeisesti aikuisuuteen ja aikuismaiseen yhteiskuntaposition. Tämän vuoksi monien tutkijoiden mielestä voidaan nuorten kohdalla puhua korkeintaan syrjäytymisvaarasta. Nuorten kohdalla käytetään myös usein käsitettä marginaali. Se on lähtökohdiltaan syrjäytymistä positiivisempi ja merkitsee reunalla olemista. Nuorelle elämä marginaalissa voi olla heilumista (syrjäytymisen) reunalla, mutta yhtä hyvin myös sopivan tilaisuuden tai mahdollisuuden odottelua (valtavirran) kynnyksellä. (Linnakangas ja Suikkanen 2004, 28.)

Takalan (1992, 38) mukaan syrjäytymisprosessi etenee seuraavanlaisessa järjestyksessä:

1. vaikeudet kotona, koulussa tai sosiaalisessa toimintaympäristössä
2. koulun keskeyttäminen tai alisuorittaminen (kouluallergia)
3. huono työmarkkina-asema
4. täydellinen syrjäytyminen (työn vieroksunta, toimeentulo sosiaaliavustuksilla, alkoholisoituminen, kriminalisoituminen)
5. laitostuminen tai eristäytyminen yhteiskunnasta

Tämän tutkimuksen kohteena olevat nuoret ovat korkeintaan kohdassa (1.) yksi, joten heidän kohdallaan ei kyse ole syrjäytymisestä vaan nimenomaan heilumisesta syrjäytymisvaaran reunan lähimaastossa. Ja heillä on onneksi vielä kaikki tiet avoinna.

2.2 Yksinäisyys nuoren elämässä

Nuoruusiän vaikeimpiin kokemuksiin kuuluu yksinäisyys tai jääminen vaille sydänystävää. Syntyy helposti tunne, että on erilainen kuin muut, jotenkin kelpaamaton. Yksi-

näisyys voi olla ystävän puutetta, kavereiden puutetta, oman ryhmän puutetta tai näitä kaikkia yhdessä. (Jarasto & Sinervo 1999, 93.)

Peplau ja Perlman (1982) kiteyttävät yksinäisyyden näin:

”Yksinäisyys on sosiaalisten suhteiden puuttumista. Se on henkilökohtainen kokemus, joka eroaa sosiaalisesta eristyneisyydestä ja se on epämiellyttävää ja ahdistavaa.”

Usein tilapäinen yksinäisyys liittyy elämäntilanteen muutoksiin, kuten muuttoon tai tärkeän ihmissuhteen katkeamiseen. Pitkäkestoista yksinäisyys on silloin kun ei vuosienkaan kuluessa pysty solmimaan kestäviä ihmissuhteita. Yksinäisyys on vahvasti kokemuksellista. Yksinäinen voi olla vaikka ympärillä olisi kuinka paljon ihmisiä tahansa, tai toisinpäin; ihminen ei välttämättä tunne itseään yksinäiseksi vaikka olisi vailla seuraa. (Heiskanen 2011,78.)

Muita yksinäisyyttä aiheuttavia ulkoisia tekijöitä voivat olla koululaitos, tiedotusvälineet ja asuinolosuhteet. Koululaitos korostaa kilpailua ja arvostelua, mikä voi vieraannuttaa ihmisiä toisistaan. Tiedotusvälineet puolestaan korostavat, kuinka nuoren tulisi olla kaunis ja suosittu jne. Tämä voi aiheuttaa yksinäisyyden kokemuksia luomalla epärealistisia vaatimuksia sosiaalisten suhteiden kannalta. Asuinolosuhteet, esim. syrjäisellä pienellä paikkakunnalla asuminen, voivat rajoittaa mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin. Myös nuoruuden ikävaiheen kehityksen tuomat muutokset ja persoonallisuuspiirteet voivat lisätä yksinäisyyden tunnetta. Yksinäiset nuoret itse arvioivat itseään mm. epäseurallisiksi, ujoiksi, aroiksi tai masentuneiksi. Opettajien mukaan yksinäiset oppilaat voidaan jakaa kolmeen ryhmään: epäsosiaalisiin syrjään vetäytyviin yksinäisiin, epäsosiaalisiin aggressiivisiin yksinäisiin ja sosiaalisiin muita kehittyneempiin yksinäisiin. (Aho & Laine 2004, 185-187.)

Yksinäisyys ehkäisee normaalin sosiaalisen vuorovaikutuksen, sosiaalisten kokemusten saamisen ja näin sosiaalisten taitojen kehittymisen. Tämä puolestaan ylläpitää yksinäisyyttä. (Aho & Laine 2004,189.) Pienryhmä tarjoaa tilaisuuden katkaista tämä kierre ja luoda toverisuhteita sekä harjoitella sosiaalisia taitoja, joita ilman pysyvien ystävyysuhteiden luominen on hankalaa, tai jopa mahdotonta.

3 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN JA OSALLISUUS

”Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi vuosien 2011–2015 hallitusohjelman kolmesta painopistealueesta. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä vähentämällä työttömyyttä ja köyhyyttä sekä ihmisten näköalattomuutta ja osattomuutta.” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Huoli syrjäytymisestä on ajankohtainen ja koskettaa jokaista nuorison parissa työskentelevää. Sen vuoksi sosiaalisella vahvistamisella ja osallisuuden lisäämisellä on tärkeä painoarvo kaikessa nuorisotyössä, erityisesti ennaltaehkäisevässä merkityksessä. Pyrkimys nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen ja osallisuuden lisäämiseen löytyy yhdistävänä tekijänä koulun, sosiaalitoimen ja nuorisotoimen tavoitteista tämän tutkimuksen kohteena olevan pienryhmätoiminnan toteuttamisessa.

3.1 Sosiaalinen vahvistaminen

Sosiaalisella vahvistamisella korvataan lainsäädännössä syrjäytymisen ehkäisyn käsite ja pyritään näin välttämään syrjäytymisen ehkäisyn käsitteen leimaavuus. Sosiaalinen vahvistaminen on kohdennettua toimintaa, joka keskittyy syrjäytymisen riskiryhmässä oleviin, tässä tutkimuksessa nuoriin. Sosiaalinen vahvistaminen on prosessi, jossa parannetaan asteittain nuorten elämäntilannetta ja -hallintaa. Tavoitteena on nuoren saaminen yhteisölliseen toimintaan aktiiviseksi kansalaiseksi. (Aaltonen 2009, 26.)

Sosiaalisen vahvistamisen käsitteelle ei voida antaa yhtä yksiselitteistä määritelmää. Nuorisolain (72/2006) mukaan sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuorisolain lähestymiskulmasta sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa nuoren varsin kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on lisätä ja edistää yksilön hyvinvointia. Kuka tahansa voi tarvita sosiaalista vahvistamista, tukea ja ohjausta. Enemmänkin on kyse siitä, että tuki tulee oikeaan aikaan. Yksilö ja yhteisötaso kulkevat käsi kädessä. Hyvinvoiva yksilö jaksaa osallistua erilaisiin yhteisöihin ja toisaalta erilaiset yhteisöt voivat lisätä yksilön hyvinvointia. (Herranen & Lundbom 2011, 6.)

Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista. Se on moniammatillista yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin, vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusten ammatillista ohjaustyötä. Painopiste on nimenomaan ennaltaehkäisevässä työssä. Tavoitetilana on sosiaalinen vahvistuminen ja parempi elämä. (Mehtonen 2011, 13.)

3.2 Osallisuus

Osallisuus käsitteenä on hyvin laaja-alainen. Usein nuorten osallisuus ymmärretään pelkästään vaikuttamisena ja osallistumisena, aktiivisena toimintana esim. oppilaskunnassa. Hyviä tapoja vaikuttamiseen löytyy myös edustuksellisen demokratian ulkopuolelta. Vaikuttaminen alkaa mielipiteen ilmaisemisesta. Osallisuus on mielipiteen kysymistä, mukaan ottamista, yhteisöllisyyttä ja tunnetta siitä, että kuuluu johonkin porukkaan, yhteisöön (esim. perhe, koulu, harrastus) ja yhteiskuntaan. Osallisuus rakentuu kokemuksista. Osallisuutta voidaan edistää kuuntelemalla ja kunnioittamalla toisen mielipidettä. Aikuisten velvollisuus on luoda edellytykset lasten osallisuudelle ja kasvattaa uskoa nuorten omiin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. (Nuorisovaltuustojen liitto- Nuva ry. 2014.)

Osallisuuden käsitettä käytetään nykyisin varsin monessa merkityksessä. Lapsen oikeus osallistua ja tulla kuulluksi itseään koskevista asioista löytyy YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksesta. (Nivala 2010, 18.) Myös nuorisolaissa (72/2006) säädetään seuraavaa: ”Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevista asioista.”

Osallisuutta on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa eri toimintaympäristöissä. Arjen ympäristöissä, kuten koulussa ja harrastuksissa, osallisuutta voidaan edistää kuuntelemalla lapsia sekä huomioimalla ja kunnioittamalla heidän mielipidettään. Osallisuutta on mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa omassa asiassa, tai se voidaan nähdä laajemmin vaikuttamisena yhteisön tai yhteiskunnan asioissa. (Nivala 2010, 18.)

Osallisuus voi toteutua myös kokemuksena yhteisöön kuulumisesta. Osallisuutta yhteisössä edistetään tarjoamalla kokemuksia turvallisuudesta, hyväksynnästä, välittämisestä ja yhteenkuuluvuudesta tässä yhteisössä. Osallisuus voidaan määritellä myös yhteisöön tai yhteiskuntaan kuulumisen kokemuksena. Tällöin se voi toteutua kokemuksena johonkin kuulumisesta, omasta merkityksestä yhteisölle sekä kokemuksena omasta toimintakyvystä, eli siitä, että pärjää ja tulee toimeen omana itsenään ja uskoo omiin vaikuttamismahdollisuuksiinsa ympäristössään, erityisesti omassa yhteisössä ja myöhemmin yhteiskunnassa. (Nivala 2010, 20.)

Osallisuus voidaan määritellä myös osallisuudeksi yhteiskunnassa. Yhteiskunnallista osallisuutta pyritään edistämään toimenpiteillä, esim. Lipposen 2003 käynnistämällä Nuorten osallisuus- hankkeella, jonka tavoitealueeseen kuuluvat mm. nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen ja koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäiseminen. Tämän kaltaiset toimenpiteet voidaan myös määritellä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Yhteiskunnallinen osallisuus ja syrjäytyminen ovat toistensa vastakäsitteitä. Yhteiskunnallinen osallisuus on mukana olemista, oman paikan löytämistä mm. koulutuksessa, työelämässä, sosiaalisissa verkostoissa sekä kulttuurin ja politiikan alueilla. Se on osallisuutta hyvinvoinnin mahdollisuuksista yhteiskunnan jäsenenä. Näin ollen yhteiskuntaan kuulumisen kokemuksen kehittymistä uhkaavat työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle joutuminen, ystävyys- ja kaverisuhteiden puuttuminen, kulttuurinen irrallisuus ja välinpitämättömyys poliittisista kysymyksistä. (Nivala 2010, 20.)

Tietoisuus yhdistävästä asiasta luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja mahdollisuuden aktivoitua toimintaan tarvittaessa, riippuen siitä missä määrin yksilöt pitävät asiaa itselleen tärkeinä. Yhteisöllisyyden kokemus on tärkeä yhteisön tunnusmerkki. Yhteenkuuluvuuden tunne kehittyy toisaalta vuorovaikutuksessa ja konkreettisessa toiminnassa, toisaalta sitä mukaa kun tietoisuus yhdistävästä asiasta lisääntyy. Yhteistoiminta lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, vaikka ei olekaan välttämätön yhteenkuuluvuuden kokemiselle. Mitä merkittävimmin itselleen yksilöt pitävät toisiaan ja toimintaa, sitä enemmän he pyrkivät yhteistoimintaan ja vuorovaikutukseen keskenään. Yhteisyys on osallisuutta. (Eskola & Jauhiainen 1994, 46–47.)

4 PIENRYHMÄTOIMINNAN MAHDOLLISUUDET

4.1 Mikä pienryhmä?

Pienryhmä on nimensä mukaisesti ryhmä, jossa osallistujamäärää on rajattu. Pienryhmän koon rajaa vaatimus siitä, että jokaiselle ryhmäläiselle on muodostunut käsitys jokaisesta ryhmään kuuluvasta ja ryhmästä kokonaisuutena. Pienryhmässä jokaisen on mahdollista olla henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Pienryhmän on oltava niin pieni, että ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa ja kokevat kuuluvansa ryhmään. Pienille ryhmille tunnusomaista on aktiivinen osallistuminen, jäsenten henkilökohtainen sitoutuminen prosessiin, yksimielisyys ja suuri sisäinen kontrolli. (Eskola & Jauhiainen 1994, 109 -110.) Tutkimassani tyttöryhmässä ryhmäkoko on ollut 3-11 tyttöä.

Yksilöiden käyttäytyminen voi olla erilaista pienryhmässä kuin suuremmassa ryhmässä. Pienryhmässä yksilön minätietoisuus kasvaa ja yksilö erottaa helpommin sopivan ja sopimattoman käyttäytymisen. Pienessä ryhmässä on suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa keskusteluun ja tulla kuulluksi. Ryhmän koko vaikuttaa myös me-henkeen. Ryhmäkoon kasvaessa me-henki laskee. (Pennington 2005, 80.)

Pienryhmässä haetaan uusia käyttäytymismalleja mm. toiminnallisten kokemusten kautta. Ryhmän toiminnassa käytettävien menetelmien valintaan vaikuttavat ryhmäläisten ikä, toiveet ja tavoitteet. Sosiaalisia taitoja vahvistetaan yhdessä olemisen ja mielekkään tekemisen kautta. Toiminta tarjoaa mahdollisuuden uusiin kokemuksiin, jotka vahvistavat nuoren itsetuntemusta. (Muhonen ym. 2009, 13, 33.)

4.2 Miksi pienryhmätoimintaa?

Tässä tutkimuksessa pienryhmätoiminta voidaan nähdä sosiaalisen vahvistamisen menetelmänä. Toiminnassa pyritään lisäämään ja tukemaan nuorten osallisuutta. Toiminnan taustalla on sosiaalipedagoginen orientaatio. Pienryhmätoiminnalla on parhaimmillaan mahdollisuus vaikuttaa nuorten elämäntilanteeseen ja tulevaisuuteen, niin yksilötasolla, kuin laajemminkin yhteiskunnallisesti.

Pienryhmätoiminnassa kannustetaan nuoria osallisuuteen ja tätä kautta autetaan heitä löytämään paikkansa yhteiskunnassa, ryhmässä ja elämässä yleensä. Yhteiskunnallisesti nuorista halutaan kasvattaa aktiivisia kansalaisia, jotka rohkeasti uskaltavat tuoda mielipiteensä esille ja ovat kiinnostuneita vaikuttamaan siihen mitä heidän ympärillään tapahtuu. Pienryhmätoiminnan kautta nuorille tarjoutuu myös mahdollisuus kehittää itseään ja sosiaalisia taitojaan turvallisessa ympäristössä vertaisryhmän tuella. Toiminta on ennaltaehkäisevää ja varhainen puuttuminen on avainasemassa.

”Sosiaalisen vahvistamisen ja vahvistumisen tavoite on ilman muuta hyvinvointi, hyvä elämä ja vielä parempi elämä ja tulevaisuus niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnan näkökulmasta” (Mehtonen 2011, 21).

Jokaisessa ikäryhmässä on nuoria, joilla on elämässä asioita, jotka vaikeuttavat nuoren normaalia kasvua, aikuistumista, opiskelemaan ja työhön pääsyä. Erityisesti tarvitaan huomion kiinnittämistä niiden nuorten asemaan, jotka ovat joutuneet marginaaliin, ja joiden syrjäytymisriski on kasvanut. Peruskouluikäiset ovat vielä koulun ”silmien” alla ja alaikäisyytensä vuoksi hyvin tavoitettavissa. (Linnakangas ja Suikkanen 2004, 110.)

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan niitä keinoja, joilla tartutaan oppilaan käyttäytymiseen, oppimisen pulmiin tai hänen hyvinvointiaan uhkaaviin tekijöihin. Varhaisen puuttumisen lähtökohtana on huoli lapsesta, nuoresta tai ryhmästä. Huolen herättää kouluikäisten kohdalla yleensä poikkeava käytös. Puuttumalla halutaan estää nuoren ongelmien kasautuminen tai kärjistyminen ja näin ehkäistä tai pysäyttää syrjäytyminen. Varhaiselle puuttumiselle luonteenomaista on moniammatillisuus. (Huhtanen 2007, 28-30.) On tärkeää toimia hyvissä ajoin ennen kuin ongelmat kasvavat suuremmiksi. Koulumaailmassa nuorten tilannetta havainnoivat päivittäin useammat toimijat ja pulmiin on mahdollista tarttua. Tutkimukseni kohteena olevien tyttöjen kohdalla oppilashuoltoryhmä ja kuraattori olivat olleet oikeaan aikaan ”hereillä”.

Tähän tutkimukseen osallistuneita nuoria ei voi luokitella syrjäytyneiksi, mutta yksinäisyys, kavereiden puute ja sosiaaliset ongelmat ovat tyttöjä yhdistäviä tekijöitä ja

niiden voidaan nähdä lisäävän riskiä ajautua marginaaliin. Tämän tutkimuksen kohteena olevan tyttöryhmätoiminnan lähtökohtana on ollut erityisesti parantaa nuorten toverisuhteita ja sosiaalisia taitoja sekä laajentaa heidän sosiaalista verkostoaan ja tukea minäkuvan kehitystä.

Pienryhmän mahdollisuudet ovat juuri siinä, että toimintaa voidaan ”räätälöidä” juuri tietyn ryhmän tarpeisiin. Pienessä ryhmässä myös jokaisen henkilökohtaiset kehittymistarpeet on mahdollista huomioida. Seuraavat alaotsikot kuvaavat nimenomaan niitä tarpeita ja keinoja, jotka liittyvät olennaisesti tutkimuksen kohteena olleeseen tyttöryhmään ja sen toimintaan.

4.3 Sosiaalipedagoginen orientaatio

Pienryhmätoiminnan taustalta löytyy sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta. Se liittyy vahvasti sosiaalisen vahvistamisen ajatukseen paremmasta elämästä, jonka saavuttamiseen ihminen itse voi omilla teoillaan, aktiivisuudellaan, vaikuttaa.

Pedagogiikka tarkoittaa yleisesti oppia kasvatuksesta. Sanalla sosiaalinen on kolme päämerkitystä. Se tarkoittaa yhteiskunnallista, viittaa yhteisöllisyyteen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen sekä koskee yhteiskunnan vähäosaisten auttamista ja ihmisten keskinäistä solidaarisuutta. Yhteisöllisyyden yhteydessä voidaan puhua mm. lapsen sosiaalisesta kehityksestä, eli toisten ihmisen kanssa ja erilaisissa yhteisöissä elämisessä tarvittavien taitojen, kuten vuorovaikutustaitojen, kehittymisestä. (Hämäläinen & Kurki 1997,15.)

Sosiaalipedagogiikassa etsitään keinoja ongelmien synnyn ehkäisyyn ja syntyneiden ongelmien pahenemisen ehkäisyyn syrjäytymisketjujen eri vaiheissa. Syrjäytymistä ja huono-osaisuutta aiheuttavat negatiiviset kierteet pyritään korvaamaan positiivisilla kierteillä, jotka tuottavat elämänhallintaa, selviytymistä, yhteiskunnallista osallisuutta ja täysipainoista ihmisenä elämistä. (Hämäläinen 1999, 64.)

Sosiaalipedagogisen työn perusajatus on tarjota vaikeuksissa oleville ihmisille mahdollisuus osallistua, kohdata toisia ihmisiä, toteuttaa ja kehittää itseään, tehdä mielek-

käitä asioita, kokea itsensä tarpeelliseksi ja yhdessä toisten kanssa etsiä suuntaa elämässä. Sosiaalipedagoginen työ ulottuu sinnekin, missä ongelmat eivät vielä ole päässeet syntymäänkään tai ovat vasta iduillaan. Ajatus on katkaista syrjäytymiskierre ajoissa, ennaltaehkäisevästi. (Hämäläinen 1999, 72-75.)

Keskeistä on ihmisen itseapuun auttaminen, itsekasvatuksellisten prosessien käynnistäminen ja vahvistaminen, niin yksilöiden elämässä kuin ryhmissä ja yhteisöissään. Yhteisöllisyyttä korostetaan, mutta nimenomaan yksilön vuoksi. Kuuluminen yhteisöihin on luonnollinen osa ihmisen elämänskulkua ja sillä on keskeinen merkitys ihmisen persoonallisuuden ja identiteetin muodostumiselle. (Hämäläinen 1999, 63.)

Sosiaalipedagogisessa työssä korostuvia periaatteita ovat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Työ on tilannesensitiivistä, avointa ja vuorovaikutuksellista. Kaikilla toimijoilla tulee olla täysipainoinen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Keskeistä on toisen ihmisen kohtaaminen, niin keskustelussa, toiminnassa kuin yhteisössäkin. Pyrkimyksenä on sosiaalisten ongelmien pedagoginen ehkäisy ja lievittäminen, yhteiskunnallisen identiteetin vahvistaminen, subjektiuden ja elämänhallinnan tukeminen, sekä osallisuuden ja osallistumisen edistäminen. (Hämäläinen 1999, 66–68.)

Sosiaalipedagoginen toiminta on ”kasvatuksellista auttamista elämänhallintaan”. Käytännössä tämä voi toteutua niin, että nuorille järjestetään toimintaa ja tuetaan heidän minäkuvansa kehittymistä, jotta he voisivat jatkossa kyetä ottamaan vastuuta tekemisistään ja suoriutua siitä vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 136.)

4.4 Vertaisryhmä ja ryhmä

Vertaiset ovat henkilöitä, jotka ovat lapsen tai nuoren kanssa suunnilleen samalla tasolla sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehityksessä. Vertaisryhmään kuuluminen on nuorelle palkitsevaa, sillä kaveriporukka tarjoaa ajanvietettä, kumpuunutta ja tunteen johonkin kuulumisesta. Ryhmässä opetellaan yhdessä toimimista, kompromissien tekemistä, oman paikan ottamista, jämäkkyyttä ja johtajuutta. Vertaisryhmässä tapahtuvan sosiaalisen vertailun kautta nuori oppii paljon itsestään ja raken-

taa sen avulla minäkuvaansa, käsitystä itsestä ja ominaisuuksistaan. Torjutuksi tuleminen on lapselle ja nuorelle kehityksellinen riski, joka voi johtaa mm. yksinäisyyteen, eristäytymiseen ja kiusatuksi joutumiseen. Siksi edes kohtalainen toverisuus suojaa monilta ongelmilta. (Salmivalli 2005, 15- 23)

Johonkin liittyminen, kuuluminen, hyväksytyksi tuleminen ja osallistuminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehitykselle olennaisen tärkeitä asioita. Ryhmässä ihminen joutuu jatkuvasti suhteuttamaan itseään ympäristöön. Näin hänen tietoisuutensa ympäröivästä maailmasta ja itsestään lisääntyy. (Eskola & Jauhiainen 1994, 15)

Itsetuntemus ei voi lisääntyä sosiaalisessa tyhjiössä, vaan se edellyttää sosiaalista kanssakäymistä. Ryhmä on yksilölle peili, johon hän voi heijastaa itseään ja toimintatapojaan. Ryhmä toimii näin itsetuntemuksen lisääjänä. Parhaimmillaan ryhmäkokemukset auttavat ihmistä löytämään omimman itsestään. Yksilön perustarve on oman toimintakyvyn laajentaminen. Ryhmäkokemus, joka antaa jäsenelle osallisuuden kokemuksen, vahvistaa hänen subjektiivuttaan. (Eskola & Jauhiainen 1994, 16-19.)

4.5 Ystävyysuhteet ja toverisuhteet

Ystävyysuhteet ovat erityisiä vertaissuhteita. Ne ovat läheisempiä, niihin sitoudutaan eri tavalla ja niissä uskoudutaan eritavalla. Ystävyysuhteiden keskeisiä tehtäviä ovat paitsi kumppanuus, myös hauskanpito yhdessä, sosiaalisen kompetenssin kehittyminen, läheisyyden kokeminen, emotionaalisen tuen, neuvojen ja avun saaminen ja tunne siitä, että voi luottaa johonkin. Ystävyysuhteet tarjoavat kontekstin, jossa opitaan mm. sitoutumista, luottamusta, läheisyyttä ja jakamista. Toisaalta ryhmään kuuluminen tarjoaa tilaisuuden opetella yhteistyötaitoja, jämäkkyyttä ja johtajuutta. Ystävyysuhteissa valmentaudutaan tuleviin läheisiin suhteisiin (parisuhde), kun taas ryhmä valmentaa nuorta toimimaan työelämässä ja yhteiskunnassa. (Salmivalli 2005, 35-42.)

Läheisten ystävyysuhteiden lisäksi ihminen kaipaa myös hyvien ystävien ja tovereiden muodostamaa sosiaalista verkostoa, jossa voi tehdä sosiaalisia vertailuja ja kokea toisten hyväksyntää ja ymmärtämystä sekä saada virikkeitä ja ajanvietettä. (Aho & Laine 2004, 163.)

Nuoren itsenäistyessä hän saa ikätovereiltaan tukea irtautuessaan vanhemmistaan ja rakentaessaan omaa identiteettiään. Nuorelle kavereiden hyväksyntä voi olla tärkeintä maailmassa ja sen kautta se vaikuttaa hänen itsetuntoonsa ja käsitykseensä siitä, onko hän hyväksynnän arvoinen vai ei. (Jarasto & Sinervo 1999, 91.) Tunne siitä, että on arvostettu, kunnioitettu ja rakastettu antaa elämälle tarkoituksen (Aho & Laine 2004, 178).

Ystävyys- ja toverisuhteilla on siis merkitystä. Lähihenkilöiden (ystävät ja kaverit) palautteen kautta yksilö rakentaa käsitystä itsestään. Tämä puolestaan vaikuttaa hänen suhtautumiseensa muihin. Hyvät ihmissuhteet luovat vankan perustan nuoren henkilölle hyvinvoinnille ja tasapainoisen persoonallisuuden rakentumiselle. Toisaalta epäsuotuisat lapsuuskokemukset ja myönteisten ihmissuhteiden puute ehkäisevät myönteisten sosiaalisten suhteiden solmimista myöhemmin. Läheiset ystävät voivat vahvistaa toistensa itsetuntemusta ja itsetuntoa ja tarjoavat toisilleen emotionaalista tukea. Ystävyys- ja toverisuhteet tarjoavat myös tilaisuuden harjoitella ja oppia sosiaalisia taitoja. (Aho & Laine 2004, 177-179.)

4.6 Sosiaaliset taidot

”Sosiaaliset taidot voidaan määritellä sosiaalisesti hyväksytyksi käyttäytymiseksi, joka luo edellytyksiä ihmisen rakentavaan vuorovaikutukseen toisten kanssa. Käyttäytymisen tuottaa positiivisia tuloksia ja auttaa välttämään negatiivisia seurauksia. Sosiaaliin taitoihin kuuluvat tietyt vuorovaikutustaidot, joista sosiaalisesti taitava henkilö suoriutuu onnistuneesti.” (Kauppila 2005, 125).

Sosiaalisia taitoja tarvitaan esim. kun sopeudutaan ryhmiin tai kun tavataan ihmisiä, ja rohkaistutaan ryhtymään juttusille tai ystäväystytään. Kauppila (2005) on jakanut erityisesti opiskelussa tarvittavia sosiaalisia taitoja ryhmiin.:

- Perustaitoja ovat mm. kuunteleminen, keskustelun aloittaminen, keskustelutaidot sekä avun pyytäminen.

- Kehittyneisiin taitoihin kuuluvat mm. ryhmään liittyminen, ryhmässä toimiminen, jämäkkyyden osoittaminen, ystävyyden luominen ja yhteistyötaidot.
- Erityisiä sosiaalisia tunnetaitoja ovat mm. tunnetilojen havaitseminen ja nimeäminen, toisten tunteiden ymmärtäminen ja empatiataidot.
- Muiden sosiaalisten vuorovaikutustaitojen listasta löytyvät mm. toisten auttaminen, sosiaalisen tasa-arvoisuuden osoittaminen, positiivinen vaikuttaminen ja syytösten ja epäoikeudenmukaisuuden käsittely.

Keskeistä on ihmisen intersoonallinen käyttäytyminen, toiminta vertaisten ja ryhmien kanssa sekä viestinnän taidot. Ihminen ei saavuta näitä sosiaalisia taitoja luonnostaan, vaan niitä on joko koulun, vanhempien tai muiden sosiaalisten ryhmien opettettava. (Kauppila 2005, 126-128.) Opeteltavia sosiaalisia vuorovaikutustaitoja voivat olla esim. itsehallinnan ja kontrollin sekä epäitsekkyuden opetteleminen ja toimiminen rakentavasti yhdessä. (Kauppila 2005, 146.)

4.7 Seikkailu ja elämykset

Sosiaalipedagogisessa työssä korostuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Seikkailu- ja elämyspedagogiset toimintamuodot voidaan nähdä sosiaalipedagogisina menetelminä. Seikkailun ja elämykset nostin tähän siksi, että mieliinpainuvimmat oppimisen ja onnistumisen kokemukset nousivat tutkimushaastatteluissa esiin retkien, erityisesti Lieksan koskenlaskujen yhteydessä.

Seikkailu on luonnollinen osa ihmisen toimintaa ja nostaa usein esiin voimakkaita positiivisia tunteita. Onnistumisen kokemukset ja omien rajojen rikkominen tuottavat mielihyvää ja antavat voimavaroja selvitä elämän ongelmista. Yhdessä koettu ja jaettu seikkailukokemus saa aikaan voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen. Elämysten kautta oma fyysinen olemus, tunne ja järki yhdistyvät ongelman ratkaisun välineiksi. Seikkailu on kokonaisvaltaista oppimista. Elämysten kautta kasvaessaan ihmisen toimii oman itsensä voittamiseksi. (Kiiski 1998, 113-114.)

Seikkailu- ja elämyskeskeiset toimintamuodot soveltuvat usein pyrkimykseen tukea syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien kasvua subjektiuteen ja elämänhallin-

taan. Ne aktivoivat yhteiskunnalliseen toimintaan, osallistumiseen ja itsensä kehittämiseen. Omaan aktiivisuuteen perustuva kasvu ja oppiminen korostuvat ajattelussa ja toiminnassa. Seikkailu- ja elämyskasvatus voidaan nähdä keinona auttaa sosiaalisten ongelmien kanssa kamppailevia ihmisiä itseapuun, tyydyttäviin ihmissuhteisiin ja kasvuun, josta kumpuaa elämään arvokkuutta ja mielekkyyttä. (Hämäläinen 1998, 164.)

5 TYTTÖRYHMÄ

5.1 Tyttöryhmän tausta

Tyttöryhmän taustat juontavat juurensa lastensuojelun perhetyöhön. Tyttöryhmätointa yritettiin viritellä lastensuojelun toimesta Parikkalassa jo vuonna 2011, mutta koulun ulkopuolisen tahon oli vaikea löytää oikeita kanavia nuorten tavoittamiseen. Koulupäivän aikana toteutettu ryhmä ei myöskään ollut mahdollinen. Kirjolan koulun kuraattorille ajatus tyttöryhmästä jäi itämään ja hän alkoi kartoittaa tarvetta toiminnalle.

Tarvetta löytyi, sillä oppilashuollossa oli noussut huoli yläkoulun välitunneilla yksinäisen oloisina seisoskelevista tytöistä. Osalla tytöistä oli myös sosiaalisia pulmia. Keväällä 2012 toimintaa päätettiin kokeilla, sillä koulun kerhotoiminnan kehittämisen valtionavustus mahdollisti toiminnan rahoituksen. Tyttöryhmä toimi koulun kerhona, suljettuna ryhmänä, johon kuuluminen oli kuitenkin nuorille vapaaehtoista. Syksyllä 2013 kerhorahoituksen pienennyttyä ryhmä siirtyi toimimaan koulun tasa-arvorahan puitteissa.

Kuraattori tapasi tyttöjä ensin kahden kesken ja pohjusti maaperää. Hän tarjosi mahdollisuutta osallistua ja tiedotti asiasta myös koteja. Perheet olivat vahvasti mukana tukemassa toimintaa alusta asti, mm. sitoutumalla tyttöjen kotiinkuljetuksiin. Toiminnasta kiinnostuneista tytöistä syntyi ryhmän aloituskokoonpano, jossa oli yhteensä viisi tyttöä. Ryhmään tuli matkan varrella tyttöjä oppilashuollon suosituksesta, lastensuojelun toiveesta sekä osaltaan tyttöjen itse tekemän ”markkinoinnin” kautta. Lopullinen ryhmäkoko oli enimmillään 11 tyttöä.

Tyttöryhmää ohjasivat koulukuraattorin lisäksi nuorisotoimen kerhonohjaaja ja lasten-suojelun perhetyönohjaaja.

5.2 Ryhmän kokoontuminen

Ryhmän kokoontumisajaksi ja -paikaksi vakiintui nuorisotila Kirnu ja ryhmä kokoontui torstaisin klo 15 - 17. Poikkeuksena toiminnot ja retket, jotka vaativat muun tilan ja ajan.

- Keväällä 2012 ryhmä kokoontui 6 kertaa, toiminnassa mukana 5 tyttöä
- Syksyllä 2012 15 kertaa, 9 tyttöä
- Keväällä 2013 18 kertaa, 11 tyttöä
- Syksyllä 2013 13 kertaa, 10 tyttöä

Syksyllä 2013 toiminnassa mukana olleista tytöistä yksi oli ollut mukana toiminnan alusta saakka ja muut ydinryhmän kuusi tyttöä sitoutuneesti jo pitkään. Jokunen tyttö kävi matkan varrella kokeilemassa ryhmää, mutta syystä tai toisesta ei kokenut sitä itselleen sopivaksi, ja jättäytyi pois ryhmästä. Muutama tyttö jäi pois ryhmästä, koska suorittivat peruskoulun loppuun ja lähtivät muualle opiskelemaan. Tutkimukseni keskittyy niihin tyttöihin (7), jotka olivat ryhmässä loppuun saakka.

5.3 Mitä ryhmässä tehtiin?

Ryhmäkerta aloitettiin perinteisesti kuulumiskierroksella. Jokainen tytöistä sai kertoa mitä hyvää ja mitä huonoa viikkoon oli kuulunut ja mitä halusi jakaa toisten kanssa omasta elämästään ja fiiliksistään. Keskustelu tyttöjä puhuttavista aiheista oli keskeinen osa ryhmän toimintaa. Välipala kuului jokaiseen ryhmäkertaan ja sen esille laitos- ta ja jälkisiivouksesta vastasivat pääsääntöisesti tytöt itse. Ryhmässä tehtiin myös erilaisia itsetuntemusharjoituksia. Näiden perusasioiden lisäksi suunniteltiin yhdessä tyttöjen kanssa mielekästä toiminnallista tekemistä. Ohjelmassamme oli mm.:

- ryhmätilassa pelailua (nuorisotilan pelit, biljardi, Wii, pöytäfutis, Sing Star...), elokuvien katselua, leipomista, ruuanlaittoa ja askartelua
- osallistumista nuorisotoimen retkiin ja tapahtumiin: Kirnun avoimiin oviin, Linnanmäen retkeen, Kaamospuhallusretkeen ja Nuorten Linnanjuhliin
- vierailuja ryhmässä ja ryhmän ulkopuolella: ryhmäläisten lemmikkivierailut, muusikkovierailu, kampaajavierailu, vierailu navettaan, yhteinen ruokailu Karpalossa
- eri liikuntamuotojen kokeilemistä: melomista, sulkapalloa, frisbee golfia, tutustumista hevosiin ja ratsastukseen, hohtokeilausta, kahden päivän retki Lieksaan (koskenlaskua Ruunaan koskilla, eläinten tarkkailua piilokojussa, nuotiolettuja, savusauna ja majoittuminen Keljänpurolla ”keskellä metsää”, kotimatalla ostosmahdollisuus Joensuuissa)

5.4 Ryhmälle asetetut tavoitteet

Ryhmän tavoitteet määräytyivät sekä koulun kerhotoiminnan tavoitteiden pohjalta, että kuraattorin tekemän tarvearvioinnin perusteella. Myös sosiaalityön painopistealueet otettiin huomioon.

5.4.1 Koulun kerhotoiminnan tavoitteet

Tyttöryhmä aloitti koulun kerhotoimintana, joten kerhotoiminnan tavoitteet ovat olleet toimintaa ohjaavia alusta lähtien.

Koulun kerhotoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain (628 /1998) 47§ mainittua ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä toimintaa.

Koulun kerhotoimintaa on kehitetty vuodesta 2008 osana Opetushallituksen Pop-ohjelmaa. Kehittämistyöllä on pyritty mm. oppilaan kasvun tukemiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja takaamaan jokaiselle oppilaalle mahdollisuus ainakin yhteen säännölliseen ja mielekkääseen kerhoharrastukseen. Oppilaan kannalta kerhotoiminnan tärkein tavoite on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen tukeminen, sekä onnistumisen ja osallisuuden kokemusten kautta myönteisen minäkuvan kehityksen tukeminen. (Rajala 2011,7-8.)

Tämä monipuolinen ja tavoitteellinen toiminta tukee nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan suunnitella oppilashuollollisesta näkökulmasta myös osaksi erityistä tai tehostettua tukea, vapaaehtoisuus säilyttäen. Toiminnan perusajatukseen on sisällyttävä nuorten tarpeiden tiedostaminen ja itsemääräämisoikeuden kunnioitus. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmasta käsin kerhotoiminnan lähtökohtana on kansalaisuuden vahvistaminen. (Karhuvirta 2012, 180–183.)

5.4.2 Tyttöryhmälle asetetut omat tavoitteet

Kuraattori keskusteli kaikkien tyttöjen kanssa kahden kesken ennen toiminnan aloittamista ja määritteli keskustelujen pohjalta pienryhmätoiminnan tavoitteet. Tavoitteina oli: lisätä tyttöjen välistä kanssakäymistä ikäistensä keskuudessa, vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan, tukea elämänhallintataitojen oppimista ja ryhmässä olemisen taitoja sekä luoda osallisuuden tunnetta ryhmäläisille ja näin yhteisöllistää heitä.

Lastensuojelun perhetyön näkökulmasta tärkein tavoite oli sosiaalisten taitojen tukeminen ja tilanteiden läpi eläminen yhdessä nuorten kanssa.

6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteena ovat ne Kirjolan yläkoulun tyttöryhmäläiset, jotka olivat koko syksyn 2013 toiminnassa aktiivisesti mukana, eli 7 tyttöä. Mukana on tyttöjä kaikilta yläkoulun luokilta (7.-9.). Yksi tytöistä on ollut mukana aina tyttöryhmän aloittamisesta saakka (kevät 2012).

6.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma

Tutkimuksella halusin selvittää kuinka tytöt ovat ryhmän kokeneet ja millaiset asiat heille ovat olleet merkityksellisiä, sekä mitkä ovat jääneet tärkeinä mieleen. Lisäksi mielenkiintoni kohdistui siihen, toteutuivatko ryhmälle asetetut tavoitteet tyttöjen vastausten valossa.

Tutkimuksessa etsin vastausta kysymykseen:

”Millaisia ovat nuorten omat kokemukset tyttöryhmästä ja sen toiminnasta?”

Lisäksi selvitin ryhmää ohjanneen kuraattorin ja perhetyönohjaajan näkemyksiä ryhmän tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan hyödyistä heidän työnsä kannalta.

6.3 Tutkimuksen eteneminen ja teemahaastattelu

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua.

Teemahaastattelu lähtee ajatuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tällä menetelmällä. Teemahaastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa, eikä ole sidottu yksityiskohtaisiin kysymyksiin. Tämä vapauttaa pääosin haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

Teemahaastattelussa aihepiirit, teema-alueet, on etukäteen määrätty. Kysymyksillä ei kuitenkaan ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. Tutkijan tehtäväksi jää varmistaa, että kaikki teema-alueet käydään läpi, mutta niiden laajuus ja järjestys voi vaihdella. (Eskola & Vastamäki 2001, 26–27.)

Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä ja että nämä syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

Kun halutaan tietää mitä joku ajattelee jostain asiasta, yksinkertaisinta ja tehokkainta on kysyä sitä häneltä itseltään. (Eskola & Vastamäki 2001, 24.) Tähän ajatukseen teemahaastattelu pohjautuu ja siksi se sopi parhaiten juuri oman tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi.

Aloitin teemahaastattelujen pohjustuksen jo syksyllä 2013 ja esittelin tytöille ajatukseni opinnäytetyöstä tyttöryhmän kokoontumisessa. Suurin osa tytöistä oli tuolloin kiinnostuneita osallistumaan. Anoin ja sain rehtorilta tutkimusluvan opinnäytetyölle tammikuussa 2014. Lähetin tyttöryhmäläisten vanhemmille tyttöjen välityksellä lupa-kaavakkeen, jossa avasin lyhyesti tutkimuksen taustaa ja tarkoitusta ja pyysin lupaa haastatella tyttöjä. (Liite 1.)

Ilokseni kaikki kutsumani seitsemän tyttöä suostuivat haastatteluun ja saivat vanhemmiltaan luvan osallistua. Haastattelut toteutettiin rehtorin luvalla koulupäivän aikana työhuoneellani koululla. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja. Nauhoitin haastattelut tyttöjen luvalla myöhempää litterointia varten.

Teemoina olivat:

- ryhmään hakeutuminen ja odotukset
- kokemukset tyttöryhmästä
- ryhmän vaikutukset
- ryhmän päättyminen sekä terveiset tuleville ryhmäläisille (Liite 2.)

Yhden haastattelun kesto oli n. puoli tuntia ja litteroitua tekstiä kertyi keskimäärin seitsemän sivua /haastattelu (Times New Roman 11, riviväli 1,0). Analysoin haastattelut teemoittain tulosesitykseen.

Tutkimustulosten analyysimenetelmänä käytin teemoittelua. Teemoittelussa aineistosta nostetaan esille tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Näin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. Teksti ei saa kuitenkaan olla pelkkä luettelo sitaatteja. Savolainen (1991, 454) kuvailee neljä erilaista pelkistämisen tapaa:

1. Tekstikatkelmaa voidaan käyttää perustelemaan tutkijan tekemää tulkintaa.

2. Sitaatti voi toimia aineistoa kuvaavana esimerkkinä.

3. Lainaus voi elävöittää tekstiä ja

4. Aineistosta voidaan pelkistää tiivistettyjä kertomuksia.

Teemoittelu vaatii onnistuakseen teorian ja empirian vuorovaikutusta. (Eskola & Suoranta, 175-176.)

Lisäksi haastattelin koulukuraattoria ryhmän taustoista. Häneltä sain käyttööni tyttöjen antamat välipalautteet ryhmästä. Selvitin myös perhetyönohjaajan ja kuraattorin mielipiteitä ryhmän aikaansaamista hyödyistä ja vaikutuksista heidän oman työnsä näkökulmasta.

Loppupohdinnassa käytin lähteenä myös omia havaintojani ryhmästä ja sen kanssa toimimisesta. Yritin olla tarkkana siinä, että en sotkisi omia havaintojani tyttöjen kokemiin merkityksiin.

6.4 Tutkimuksen eettisyys

Kerroin tytöille etukäteen tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. Pyysin haastatteluluvan rehtorilta. Vanhemmille tieto tutkimuksesta meni tyttöjen lupakaavakkeiden yhteydessä. Haastattelut olivat kaikille vapaaehtoisia ja haastatteluun osallistumiseen tarvittiin vanhempien allekirjoittama lupa. Kaikille kerroin, että haastattelu nauhoitetaan.

”Myös tietoja julkistettaessa tulee pitää huolta tietojen luottamuksellisuudesta ja anonymiteettisuojausta. (Eskola & Suoranta 1998, 57).” Lupasin tytöille, että nimiä ei tutkimuksessa mainita, haastatteluaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua.

7 HAASTATTELUIJEN TULOKSET

7.1 Ryhmä siihen osallistuneiden tyttöjen näkökulmasta

7.1.1 Ryhmään hakeutuminen

Kuraattori toimi alun perin ryhmän koolle kutsujana. Häneltä tytöt saivat kirjeen, jossa kerrottiin ryhmästä ja sen tarkoituksesta. Kirje oli samalla tiedote koteihin ja siinä pyydettiin vanhempien suostumus toimintaan osallistumiseen.

”Keväinen aurinko ja lämpö tulossa ja olisi mukava olla jossain muualla kuin aina kotona. Koetko, ettei ole mitään tekemistä vapaa-ajalla, ei tule tavattua ketään kavereita koulupäivän jälkeen. Haluaisitko kokea kavereiden kanssa yhdessä erilaisia juttuja? Mukavaa tekemistä vapaa-ajalle, esim. tutustumista erilaisiin harrastuksiin, porukkaan kuulumisen tunnetta? Jos joku em. asia sai sinut kiinnostumaan, olet tervetullut tyttöjen ryhmään.” (Ote kutsukirjeestä tyttöryhmään)

Toiminta oli ihan uutta ja siksi oli tärkeää miten sitä markkinoitiin ja kuka sitä markkinoi. Kutsukirjeellä pyrittiin motivoimaan tyttöjä ryhmään mm. monipuolisen toiminnan ja uuden kaveriporukan avulla.

”En mie tienny siitä mitään ennen ku mie sain sen lapun, missä oli se etä.. nii en mie itseasiassa ennen sitä ollu kuullu siitä vissii keneltäkään. Se tuli ihan yllätyksenä et sellanen on. Ennenku tuli se kutsu.” (haastattelu 4)

”...siinä paperilapussa luki ne kaikki et... et siel on niinku tyttöjä ja et myö jutellaa ja syyää ja askarrellaa ja kaikkee tällee näin.” (haastattelu 1)

Kuraattori jutteli tyttöjen kanssa myös henkilökohtaisesti ennen ryhmän alkua. Hän kertoi tytöille mitä ryhmässä on tarkoitus tehdä ja miksi ryhmä on olemassa.

”... hää vaa sano että tää ku mie oon ihan uus täällä enkä mie tunne ketään ni miun ois hyvä mennä semmoseen tyttöryhmään että se on semmonen ryhmä mikä kokoontuu kerran viikossa missä on joitain tyttöjä

joilla on esimerkiksi joitain niinku vaikka... miten sen sanois... sosiaalisia ongelmia.” (haastattelu 6)

”No sillei, että siellä on tämmösiä ainakin melkein samassa tilanteessa ku sie ja tämmösiä tyttöjä, jotka kaipaa kavereita ja tälle. Ja siellä teidän kaikkee hauskaa ja tälle. ” (haastattelu 3)

Kaikki eivät kuitenkaan innostuneet mukaan vielä yksistään kuraattorin suosituksesta. Tärkeämpää oli, että pyyntö tuli jo ryhmässä mukana olevalta nuorelta. Kolme nuorta lähti mukaan lopulta vasta kaverin ylipuhumana.

”...ois kiva, jos sie tulisit tyttöryhmään!” (haastattelu 7)

”Kuraattori suositteli ja sit xxx ylipuhu ja kyllä mie sitten aattelin, että miksei.” (haastattelu 3)

Yhden tytön kohdalla toive ryhmään osallistumisesta tuli kotoa.

”Totta puhuen mie en ees halunnu. Miun vanhemmat sano, tai isä sanoi: ”Mee siihe ryhmään!” (haastattelu 1)

7.1.2 Eka kerta

Ryhmä alkoi keväällä 2012. Aloituskokoonpanosta kaksi nuorta on jo lähtenyt opiskelemaan muualle, ja tyttöjä on otettu mukaan myös matkan varrelta. Suurin osa ryhmässä loppuun asti olleista tytöistä aloitti toiminnan syksyllä 2012. Ryhmän aloittamisen muisteleminen kirvoitti tytöissä monenlaisia tuntemuksia ja fiiliksiä. Oma ensimmäinen ryhmäkerta muistettiin joko hyvin, tai ei laisinkaan.

”No muistan ainekii sen et myö naurettii siellä ja oli se aika outoo. Oli siel sillee muutama ihminenki kenen kaa mie olin... tai siis kenen kaveri mie olin siellä. Myö naurettii aika paljo. Piti kertoa toisesta ja tälle näin.” (haastattelu 1)

”No oli se vähän outoo. Ja sillo viel ku oli Kirnussa se vesivahinko ja se oli siellä hallissa, siellä yhdessä luokassa, ja leivottiin ja kyl siin tuli ihan hyvät...hyviä juttujakin ja tälle.” (haastattelu 3)

Ryhmän aloitusvaiheessa jäsenet ovat toisiaan kohtaan varovaisia, etäisiä ja tarkkailevia. Vaihetta voidaan kutsua ryhmän muodostumisvaiheeksi. Ryhmä ei ole selvillä

tavoitteistaan, normeistaan ja siitä miten roolit muodostuvat. He tarkkailevat tilannetta ja toistensa käyttäytymistä ja havainnoivat, ketkä ovat aktiivisia ja puheliaita ja ketkä saavat hyväksyntää. (Kauppila 2005, 97.)

”No kun se oli miun ensimmäinen kerta ni vähän jännitti. Olin hiljaa siellä. Kuuntelin. Mut sitten ku meni aikaa ni sitte oli täysillä mukana.” (haastattelu 5)

Jännitys oli monella päällimmäinen tunne ryhmän alkaessa. Ryhmään meneminen tuntui tytöistä myös oudolta ja pelottavalta. Kukaan tytöistä ei tuntenut aloitusvaiheessa kaikkia ryhmäläisiä ja tämä osaltaan lisäsi jännitystä. Suurimmalle osalle ryhmäläiset olivat tuttuja korkeintaan vain kasvoilta ja nimeltä. Myös se, mitä ryhmässä tehtiin, mietitytti.

”Vähäsen jännitti sillon, ku ei tienny vielä mitä siel on.” (haastattelu 7)

”Aika ouvolta. En mie tienny oikein miten kaikki ihmiset suhtautuu minuun ku mie en tuntenu ketään.” (haastattelu 1)

Myös ennakko-oletukset ja odotukset toisista ryhmäläisistä ja ryhmästä herättivät tunteita.

- Pelotti. (naurua)
- Pelottiko? Mikä sinuu pelotti?
- Ei ku siin oli semmonen höskä, kun sillon ku mie tulin ihan ensimmäisii päivii ja mie näin xxx:n...
- Nii...
- Ja mie en tuntenu häntä ni mie pelkäsin häntä...
- Aaa...
- Sit mie olin ihan kauhuissani ku mie näin et hääki oli siel tyttöryhmässä. No sit se siit, ei se mittää sit sen jälkeen enää...
- No muuttuks tää tuntemus sitten kenties ryhmän myötä?
- Joo.
- Okei. Hyvä. (haastattelu 6)

Ryhmän alkuvaiheessa kaikki eivät pystyneet vuorovaikutukseen kaikkien kanssa. Seuraava haastatteluesimerkki kuvaa kuitenkin hyvin muutosta, joka tapahtui ryhmän edetessä. Esimerkissä kuvaillaan ensimmäistä kertaa.

- No ei sillee jännittänyt. Siin vaa ku meiät jaettii sillo selkeisii ryhmii, että työ teette sämpylät ja työ teette salaatin, ni sit se tuli sillee, että ne ketkä teki sämpylöitä ni ne... niistä tuli sillee... tuli hyvin juttuun tälleen ja niistä jotka teki salaatin ne tuli hyvin juttuu. Mut keskenää ei tullu aluks juttuu. Sillee jännästi.
- Okei, no muuttuks se tilanne ryhmän aikana?
- Kyl se muuttu ku tutustu ihmisii sillei paremmin ja tajus miten paljon yhteistä on kumminki. (haastattelu 3)

Ensimmäinen ryhmäkerta koettiin vaikeimmaksi, mutta sen jälkeen ryhmään tulo koettiin helpoksi. Yhden tytön kertomuksessa ensimmäisestä kerrasta oli jäänyt päällimmäiseksi mieleen hiljaisuus, sekä ryhmässä että omissa ”fiiliksissä”.

- Mitä sie muistat siitä ekasta kerrasta ja mitkä oli fiilikset?
- Hiljasta.
- Hiljasta?
- Oli todella hiljasta.
- Aha, muistatko muuta?
- Jotenki sillei et halus pois sieltä tai tuntu siltä et ei niinku oikein tykkää. Sillo ekalla kerralla.
- Siksikö kun siellä oli hiljasta?
- Nii ja ku mie en tuntenut ketään.
- Aa...aivan. No muuttuks tuo fiilis sitte ryhmän jatkuessa?
- Joo.
- No mimmonen fiilis sitten niin kun jäi?
- No oli sellanen että kuulu ja sitte haluu tulla uuestaankin sinne. Et ei oo, ei oo hiljasta! (haastattelu 4)

Muille tytöille oli ensimmäisestä kerrasta jäänyt ihan hyvä fiilis. Tutustuminen muihin lisäsi ryhmän jatkuessa kuulumisen tunnetta.

”Joo sitten kun mä opin tuntemaan ihmisiä paremmin ni sitten se niinku fiilis alko oleen silleen et mää kuulunki joukkoon.” (haastattelu 2)

”Semmonen ihan mukava ja et sinne vois mennä uuestaakin.” (haastattelu 1)

Uutena ihmisenä kesken kaiken ryhmään tuleminen koettiin haastavimmaksi ja sopeutuminen mietitytti. Pääosin uudet ryhmäläiset otettiin kuitenkin hyvin vastaan.

”Aika vaikeeta, just siks ku en mie tuntenu siin vaiheessa kuraattoria-kaan vielä No jotkut otti sillee ihan hyvällä mielellä ja jotkut katto sillee vähän et kuka ihmeen tyyppi tää on et tulee tänne mein... tulee kaikkee

tänne... tulee niinku ittestään puhumaan ja tälle näin. Ku mie oon kuiteski omanlainen ihminen ni ei kaikki välttämättä ymmärrä sitä toista ihmistä ni ...ei ne kaikki välttämättä ottanu sillei hyvällä, mut suurin osa kyl otti avosylin vastaan.” (haastattelu 1)

”...no kyl ne välil jutteli mut ei ne sillee kauheen vielä tottuneita siihen ollu et mie olin siellä.” (haastattelu 1)

7.1.3 Odotukset ja toiveet

Osalla tytöistä oli selkeä käsitys siitä miksi he halusivat mukaan. Suurimpana odotuksena oli kaverisuhteiden lisääntyminen.

”Koska halusin tutustuu erilaisiin ihmisiin. Saada uusia kavereita koulusta... ja mie olin kummiski aika uus tässä koulussa, olin vasta tullu silloin tähän kouluun... halusin tutustuu erilaisiin ihmisiin ja muutenkin koulun tähän menneisyyteen ja tämmöseen... ja paikkoihin.” (haastattelu 2)

”koska no... no..niinku, että mie saisin ninku paremmat tälläset niinku kaverisuhteet ja sitte tota ois jotain ajanvietettä.” (haastattelu 3)

Toisilla ei selkeää motiivia tai odotuksia ryhmää kohti ollut. He menivät avoimin mielin katsomaan, mitä tuleman pitää.

”Ihan uutena kokemuksena vaan.” (haastattelu 6)

”Ei miul ollu oikein mitään odotuksia ku mie en oikein tienny siit mitään mutta... Sillei et siel tehä jotai.” (haastattelu 4)

”Mie aattelin, että voi kokeilla. En mie tiä halusinks mie, mutta... ” (haastattelu 3)

Ryhmältä toivottiin monenlaista kivaa tekemistä, mukavia ihmisiä, ystävällisyyttä, eläimiin liittyviä asioita ja vähintäänkin kaikkea sitä, mitä kutsukirjeessä oli luvattu.

”No et myö tehä kaikkee kivaa siellä. Tai aineki niitä mitä oltii sanottu siinä paperissa.” (haastattelu 1)

”No et se toiminta on monipuolista ja että ei oo koko ajan samassa paikassa. Ja että on näitä esim. ku meillä oli keilausta ja tämmöstä.” (haastattelu 3)

”No ystävällisyyttä ja kavereita” (haastattelu 2)

”Miks mie halusin? No ...siel saa ruokaa...sitte siel lähettii sinne keilaamaan ja hevosten kans oltii. Kaikkii retkiä odotin. Tutustuu uusiin ihmisiin... hmm... en mä tiedä.” (haastattelu 5)

Tytöt kokivat odotuksiensa toteutuneen toiminnan osalta ”ihan hyvin”.

Henkilökohtaisia tavoitteita oli ainoastaan kahdella tytöllä. Näiden tavoitteiden toteutuminen ei tyttöjen mielestä heidän kohdallaan täysin onnistunut.

”Vähän niinku halusin tutustuu tääl koulun ihmisii ku olin uus ja et uskaltaaks kenelle mennä välitunnilla puhumaan ja tälle.” (haastattelu 1)

”Oppia kestäämään erilaisia ihmisiä.” (haastattelu 4)

7.1.4 Ryhmän kokoontumiset ja säännöt

Tyttöryhmän kokoontumisaika ja – tiheys, torstaisin kaksi tuntia, oli tyttöjen mielestä keskimäärin hyvä.

”Vaik välillä se kaks tuntii tuntui liian lyhyeltä ja välillä taas sillee: ”milloin kello on viis?”” (haastattelu 3)

Kolme toivoi, että kokoontuminen olisi kestänyt yli kaksi tuntia. Yhden mielestä päivä venyi liian pitkäksi. Kyytien järjestämisen kannalta ajankohta oli hyvä.

”Mie en tykänny niist ajoista ku se oli kolmesta viiteen ja sit mie olin vast kuuen jälkeen kotona. Nii se oli sillee aika raskasta. Ku mie asun kaikkein pisimmällä. Nii vähän niinku sillee raskasta. Sit ei kotona kenny tehdä oikein mitään.” (haastattelu 1)

”Joo, kyl se aika oli hyvä että ei tarvinnu mitää hommata ku vaa kyyti pois eikä kyytiä tännepäin, ku aamulla tuli kouluun ja sit jäi koulun jälkeen.” (haastattelu 3)

Nuorisotila koettiin hyväksi tilaksi kokoontua. Ainoastaan Kirnun ilmanlaatua vähän kritisoi. Yksi tytöistä toivoi, että kokoontumispaikka olisi voinut olla lähempänä kotia.

Kysyessäni ryhmän säännöistä, poikkeuksetta tyttöjä alkoi naurattaa. Ryhmällä oli säännöt, joita tytöt muistivat vaihtelevasti. Jokainen heistä muisti ehkä omalta kohdaltaan hankalimman tai ryhmän toimivuuden kannalta tärkeimmän säännön. Puhelimen käyttöä koskeva sääntö: ”ei saa käyttää puhelinta ilman lupaa”, muistettiin parhaiten ja se nauratti tyttöjä eniten, vaikka itse ryhmätilanteessa se aiheutti eniten vastustusta ja sen noudattaminen koettiin vaikeaksi.

Toinen tärkeä sääntö koski keskustelua ja toisten asioista puhumista. Toisen henkilökohtaisista asioista ei saanut puhua ryhmässä ilman henkilön suostumusta, eikä asioita saanut kertoa eteenpäin. Lisäksi harjoiteltiin puheenvuoron pyytämistä viittaamalla.

”...ni tota no just tyyliin jotain näit et kaikki mitä siel puhutaan ni jää sinne sisäpiirijuttuihin ja sitten yritettiin olla käyttämättä puhelinta. Ja just nää ihan perus.” (haastattelu 6)

”Joku sellanen et ku toinen puhuu ni pitää kuunnella. Ja ei saa puhuu päälle, mut se ei aina toteutunu. Enkä mie muita oikein muista. Ei saanu kiroilla.” (haastattelu 4)

Lisäksi mainittiin että ei saa puhua pahaa toisista, tai haukkua ja nimitellä ketään. Alkoholin juominen oli myös kiellettyä. Ryhmän säännöistä tytöt olivat sitä mieltä, että ne olivat ”ihan hyvät” ja ”välillä toimi ja välillä ei”.

”Oli ne varmaa hyvä olla olemassa mut ei niitä aina noudatettu. ”
(haastattelu 4)

Ryhmällä oli aluksi melko vapaat säännöt, minkä tytöt kokivat sekä hyvänä, että huonona asiana. Alkuun säännöt ”tavallaan oli ja tavallaan ei”.

”No kyllähän siellä järjestystä piettiin yllä ja tälle, mutta jotenki tuntu et se oli sellasta vapaamuotoista ja sillee... että sai kumminki tehdä mitä ite halus.” (haastattelu 3)

”No kyl se aluks ainanki oli ihan hyvä että ei ollu niitä, mutta sit ku alko vähän tää kännykkä tulla kaikille enemmän käyttöön ni sitte se alko olla vähän huono. Piti... ois pitänyt... ois silloin pitäny jo tehdä se sääntö että ei kännyköitä ja sithä sitä rajotettiin.” (haastattelu 3)

Mielestäni edellinen huomio on aiheellinen ja tärkeä. Säännöt tulisivat olla kaikille selvät alusta alkaen. Toki niitä joutuu joskus tarkentamaan matkan varrella, kuten tämänkin ryhmän kohdalla tehtiin, mutta perussäännöt tulisivat olla kaikilla selkeästi tiedossa jo ryhmän alkaessa.

”Normi” ryhmäkerta Kirnussa eteni kaikkien tyttöjen kuvauksissa melko samanlaisesti. Syöminen, puhuminen, sohva ja biljardi toistuivat usein. Sohva varmaan siksi, että kuulumiskierrokset käytiin läpi sohvilla istuen, joten sohvasta muodostui ryhmän toiminnan kannalta keskeinen paikka.

”Kokoonnutaan sohvalle. Puhutaan. Syyään välipala. Ja sitten ehkä pelataan jotain biljardii tai tämmöstä. Ja sitten puhutaan lisää. Ja nauretaan.” (haastattelu 3)

”Mentii sinne ni myö keskusteltiin mitä hyvää kautta huonoa oli tapahtunut sen viikon aikana kun ei oltu tavattu ja ...ööö... sit käytiin kaikki läpi ja sitte syötiin tai käytiin tekemään syömistä. Ja sitte juteltiin siinä ruokapöytäskii. Ja sit tiskattii. Ja sitte joko pelattii tai syötii popcornii tai jotai... Lyhyesti.” (haastattelu 1)

7.1.5 Ryhmän toiminnot ja sisällöt

Kaikki tytöt kokivat, että heillä oli mahdollisuus vaikuttaa siihen mitä ryhmässä tehtiin. Omia ideoita sai esittää ja mahdollisuuksien mukaan niitä toteutettiin, mikäli ehdotus sai kannatusta myös muilta ryhmäläisiltä.

”No antamalla ideoita ja sit jos ne oli hyviä ni kyl ne sit varmaan toteutettiin.” (haastattelu 6)

”No ensinnäkin mä pyysin et saisko mun koira tulla käymään ja sit se sai lopulta tulla käymään.” (haastattelu 2)

Ihan kaikkea ei ehditty tai voitu muista syitä toteuttaa. Seinäkiipeily, retki Nuottaan, yöpyminen Kirnussa ja lasketteluretki jäivät toiveista huolimatta toteutumatta ja tämä

jäi vähän muutamia harmittamaan. Yksi tytöistä olisi toivonut lisäksi huvipuistoretkä. Monenlaista kuitenkin ehdittiin tehdä.

”Mitäs myö tehtiin. No siellä oli ainakin kuulumiskierros, sit myö syötii, tehtii välillä retkiä, mitäs muuta. Pelleiltiin... ööö... ja naurettiin.” (haastattelu 7)

”Syötiin. Puhuttiin. Leikittiin, Juteltiin. Naurettiin... jotkuu jopa itki. Sitte... ööö... tehtiin ruokaa, naurettiin ja piste piste piste!” (haastattelu 1)

Syöminen, nauru ja puhuminen toistuivat hyvin monen tytön vastauksissa. Tunteita koettiin laidasta laitaan. Peruskerroilta mieleen olivat jääneet myös elokuvien katsominen, leivonta, ruuan laitto, pelaaminen, leikkiminen ja koiravierailut. Parasta tekemistä näillä kerroilla olivat olleet syöminen, keskustelut ja elokuvat.

”Tietenkin se syöminen! No ei... No ehkä ku sai kuunnella mitä hyvää ja huonoo muilla oli.” (haastattelu 1)

”Välillä parasta oli se puheisuus, välillä syöminen.” (haastattelu 4)

”Ihan parhaana tekemisenä” mainittiin useasti ratsastus, keilaus ja Lieksassa käyminen koskenlaskuineen.

”Se Lieksa oli kiva, ja se keilaaminen oli kivaa. Ja ei se ratsastaminenkaan mittää tyhmää ollu.” (haastattelu 3)

Kysyin tytöiltä mitä he olisivat ryhmän toiminnassa halunneet muuttaa, tai mikä oli ikävää tekemistä. Kukaan tytöistä ei löytänyt ryhmän toiminnassa mitään muutettavaa.

”Se oli melkein niinku täydellinen kerho.” (haastattelu 5)

7.1.6 Keskustelut

Keskusteleminen oli yksi ryhmän tärkeimmistä asioista. Aihepiirit vaihtelivat laidasta laitaan. Kuulumiskierroksilla käytiin läpi asioita, jotka tytöt halusivat tuoda esille.

Esiin nousseet teemat käsittelivät laajasti nuorten omaan elämäntilanteeseen, vapaa-aikaan, elinympäristöön ja kehitysvaiheeseen liittyviä asioita.

”Ööö... No se oli niin laaja-alaista se keskustelu, ku se meni niin laidasta laitaan.” (haastattelu 3)

Päivän polttavia puheenaiheita omien kuulumisten lisäksi olivat tyttöjen mielestä:

- Koulu ja opettajat: lähinnä ongelmat kouluympäristössä ja opettajien kanssa
- Ihastumiset, keskustelut toisista ihmisistä ja ihmissuhteista, erityisesti pojista.

”Välillä saatto olla pojat, ööö ja mitä on päivän aikana tapahtunu.. äää... mitäs muuta...” (haastattelu 7)

”...varmaan se ihastuminen ja nämä tälläset. Ihastumiskeskustelu.” (haastattelu 5)

”Koulusta, ihmisistä, opettajista... ööö... vapaa-ajasta. Koulunkäynnistä. kokeista ja vielä kerran isolla: OPETTAJISTA!” (haastattelu 1)

Kahdelle tytölle oli parhaiten jäänyt mieleen seksuaalisuuden portaat -teemaharjoitus.

”No en mie tiiä, lähinnä varmaan pojista tai jostain tämmösestä. Ja sillo ku oli se joku minkä työ pijitte meille se joku seksuaali-juttu, mikä ikinä olikaan, joku, oli niitä papereita ja tämmöstä ni... Ni se on jääny mieleen.” (haastattelu 3)

Yksi tyttö muisteli kertaa, jolloin oli aluksi vain kaksi tyttöä paikalla. Keskustelun aiheita hän ei muistanut, vaan tärkeää oli se, että sai kerrankin puhua omat asiansa ajan kanssa, rajoittamatta.

”Parhaiten varmaan jäi mieleen ku myö puhuttiin xxx:n kanssa kahetaan. En mie mitään virallista aihetta muista mut se niin ku sillo, se jäi miulle kaikkein parhaiten mieleen... Nii ku myö oltii vaa kahestaa, sillo kerran...” (haastattelu 4)

Puhumisen tarve kaiken kaikkiaan oli ryhmässä suuri ja keskusteluille varattiin aikaa joka ryhmäkerralla. Keskustelutaitoja sekä ryhmätyöskentelyssä tarvittavia taitoja harjoiteltiin paljon ja niitä myös opittiin: itsensä hillitsemistä keskustelutilanteessa ja toisten huomioonottamista. Että ei arvostele muita ja kuunnellakin pitää joskus.

”Joo, en puuttunut asioihin niin kun joskus oon puuttunut.”
(haastattelu 2)

”No en kommentoi muitten töitä ja viittaaan kun on jotain asiaa, en hölötä.” (haastattelu 5)

Osa opituista asioista oli hyvin henkilökohtaisia ja yllättäviäkin. Yhdelle tytölle tuli uutena asiana esiin ryhmässä, että hän puhuu paljon. Ryhmän aikana hän oppi myös kuuntelemaan toisia. Toinen tyttö huomasi, että pienessä ryhmässä kommunikointi on hänelle luontaisempaa.

”Pystyn puhumaan aika paljon erilaisista asioista. Miten nyt... pystyn myös kuuntelemaan keskustelussa niinku toisia.” (haastattelu 4)

”En mie tiiä, kai mie niinku tajusin että totanoi... Mie oon niinku pienessä porukassa, tai sillee porukassa missä tuntee kaikki ja tietää paljon toisista, ni siinä on jotenki niinku helpompi puhua asioista. En mie tiiä oliko tää nyt oppimista mutta kumminki.” (haastattelu 3)

7.1.7 Retket

Kirnukertojen lisäksi hyvin tärkeässä roolissa oli toiminnallinen tekeminen, jota tytöt olivat itse saaneet toivoa. Tytöt mainitsivat retkistä ratsastuksen ja keilauksen sekä retken Lieksaan ja nämä mainittiin usein myös parhaana tekemisenä. Ylitse muiden kohosi Lieksan retki. Koskenlasku oli monelle ollut elämys vailla vertaa. Kaikki ne tytöt, jotka olivat olleet retkellä mukana, mainitsivat Lieksan retken ja kosket yhtenä parhaana tekemisenä.

Retkimuistoista nousee esille myös monia kohtia, joissa ryhmälle asetetut tavoitteet toteutuvat toivotusti. Retkillä korostui se, mitä peruskerroilla harjoiteltiin: yhteistointa, yhteishenki, toisten tukeminen ja vertaisryhmän tuen vastaanottaminen. Itsensä voittaminen, rohkeus kokeilla uutta sekä onnistumisen elämykset värjivät osaltaan retkikokemuksia. Liikunnallisuus, toiminnallisuus ja elämyksellisyys olivat näiden retkien yhteinen nimittäjä. Myös ryhmän me-henki näyttäytyi vahvasti reissuilla.

”Se oli vaa jotain niin mahtavaa oikeesti se, että lähetään ihan parhaalla porukalla sinne ja mennään sinne mökkiin nukkumaan ja sitten... ooo

... se oli niin hieno paikka. Ja sit siel oli taas niin... ja sit päästiin viel shoppaa sinne Joensuuhun.” (haastattelu 6)

Retkillä saatiin ja annettiin tukea toisille.

”Aika monessa. Ku mä menin siihen eteen (kumilautassa) ja sit minuu tuettiin että ”ei se oo niin paha” niin se tuntu hyvältä.” (haastattelu 2)

Retkillä koettiin uusia kokemuksia ja jännittäviä hetkiä. Erityisen haastavaa oli, kun alkuperäiset suunnitelmat muuttuivat viime metreillä. Kirkkoveneen vaihtuminen kumilautaksi oli monelle tytölle itsensä ylittämisen paikka.

”Oli. se oli uutta. Muistat varmaan ku mie panikoin ensin ja sit miulle sanottiin et se tota... siel ensin et mennään sillä kirkkoveneellä mutta sitten myö mentiinkin sillä ihme ympyrälauttajutskalla.” (haastattelu 5)

No se koskenlasku ku se piti ite hallita se ja tehdä just niinku se... oliks se Teemu...? Piti niinku tehdä niinku hää sanoo ettei myö oikeesti kaaduta sillä. (haastattelu 3)

Itsensä haastaminen ja oman pelon voittaminen koettiin palkitsevaksi.

- Koskenlasku. Se oli kivaa. Siinä tajus että toiset pelkää.
- Et sie pelänny?
- Kyl mie vähä ku tuli se ensimmäinen iso koski ja siinä kastu ihan kun nolla. Sie olit vielä siinä eessä. Xxx oli siinä ihan just sillee veden topparina että joo... mie kastun nyt!” (haastattelu 3)

”Koska se oli kivaa, mie voitin pelkoni siinä.” (haastattelu 5)

Lieksan retkellä koettiin uusia elämyksiä ja onnistumisen ja oppimisen kokemuksia.

”Se kun en tippunut sieltä veneestä. Vaik se yhdessä vaiheessa siltä tuntuin.” (haastattelu 5)

”En kuollut silloin. Koskenlaskussa.” (haastattelu 5)

”Aika rohkeita kokemuksia. Ne koskenlaskut oli aika pelottavia aluks mut ei sit ollutkaan. Ja sit se ku käytii kattoo niitä eläimiä siellä Lieksassa siellä... oltii siellä tornissa ni sitten opin oleen hiljaakin joskus. Etten ole aina äänessä.” (haastattelu 2)

Itsensä ylittämisen lisäksi myös elämyksellisyyden merkitys korostui. Luonnonläheisyys oli yksi tärkeä elämys, eikä nykynuorelle välttämättä laisinkaan luontainen ympäristö. Tyttöjen Lieksan retken jälkeen antaman välipalautteen mukaan reissun ilahduttavimpiin asioihin koskien ja hyvän porukan ja yhteistyön lisäksi kuuluivatkin mm. ”kauniit maisemat, taivaallinen hiljaisuus luonnossa, piilokoju ja yöpyminen ihanassa paikassa.” Majoittuminen Keljänpurolla vanhassa metsätyökämpässä ilman sähköä oli tytöille uusi kokemus ja jännitti heitä jo etukäteen. Siitäkin kuitenkin selvittiin.

”Ei sitä sähköä tarvii mihinkään ku on hauskaa.” (haastattelu 3)

Keilaus oli monelle uutta ja uudenlainen kokemus.

”Keilaaminen. Mä en ollu koskaan ennen keilannu, paitsi Wiin sillä kapulalla mut en niinku oikeesti, enkä pitäny sellasta oikeeta palloa kädessä, sellasta painavaa palloa... Varsinkin hohtokeilaaminen oli jännittävä kun tuota oli ihan pimeetä ja vaan ne pallot hohti ja ne keilat.” (haastattelu 2)

Jotkut olivat kokeilleet aiemminkin, mutta tällä kertaa meni paremmin. Onnistumisia koettiin.

”Olin, mut se meni vähän päin mäntyä mutta tää meni vähän paremmin.” (haastattelu 5)

Ratsastuksen ja tallivierailun mainitsi myös moni. Yhdessä haastatteluesimerkissä, vastauksena kysymykseen: ”Miksi ratsastus oli parasta?”, kuvastuu hyvin hevosten kanssa toimimisen monimuotoisuus. Ratsastus itsessään ei ollut nuorelle palkitsevinta, vaan koko toiminnan hallinta ja toiselle avuksi oleminen, toisen huomioon ottaminen, osaamisen ja onnistumisen tunne.

- En mä tiää. Ku se auttaa niitä jotka oli alottamassa ratsastusta. Ni sai auttaa niitä. Sai niinku taluttaa kentää ympäri. Sai niinku puntata ne ratsastajat sinne selkään.
- Ai niinku tukee niitä toisia?
- Nii tukea. Ja se oli aika suuri kokemus ku sai taluttaa sitä hevosta ku se ravas, ni sen alottelijan kanssa, ni ku mä en oo koskaan niinku tehnyt semmosta,
- Eli sekin oli uusi kokemus?

-Sekin oli uusi kokemus. Tuli semmonen fiilis et on ratsastanut jo kauemmin ja tuntenu sen hevosen kauemmin, millä se kaveri meni, ni pitempään. Ja se oli pääasia että se ratsastaja ei tippunut sieltä selästä.

- Piti ottaa vielä se toinenkin huomioon, eikä vain talutella siellä miten sattuu.

- Siinä piti ottaa aika monta asiaa huomioon. Piti ottaa ratsastaja huomioon, piti ottaa hevonen huomioon, piti ottaa ittiesä huomioon, miten liikkuu siinä hevosen vierellä. (haastattelu 2)

Yksi tytöistä sai ratsastuksesta itselleen uuden harrastuksen. Ilman ryhmää hän ei olisi ratsastusta kokeillut, ja ennen tallivierailua hän ensin epäili, että ei aio kiivetä hevosen selkään, mutta kiipesi kuitenkin.

”Ku ei ennen oo ollu mitään sellasta... sellasta säännöllistä, ni nyt on sellanen säännöllinen harrastus... Oppinu uusia asioita, kaikkia mahdollisia hevosten kanssa. ” (haastattelu 4)

7.1.8 Ryhmän ohjaajat

Ohjaajat olivat nuorten mielestä mukavia, lisäksi hauskoja, ihania, huomaavaisia ja hyvällä huumorintajulla varustettuja. Hyvä yhteishenki mainittiin.

”Mut siis tota niin ihan parhaat ohjaajat. Just tyyliin kuraattori oli ihan mahtava ja sit tietty sie. Ja ne mitkä vieraili aina välillä (perhetyönohjaajat).” (haastattelu 6)

”Positiivisia, siis kuunteli ja anto neuvoja ja oli kilttejä meitä kohtaan vaik myös oltii heitä kohtaan aivan ”piip”... No ku myös oltii niin väsyneitä ni myös ei jaksettu ain kuunnella.” (haastattelu 1)

Ohjaajien rooli ryhmässä oli nuorille tärkeä ja he ymmärsivät sen merkityksen ryhmän toimivuuden kannalta.

”Työ valvoitte meitä pieniä ihmisiä. Sitte opastitte meitä... sitten jakelitte sääntöjä. Pidotte ryhmän kasassa. Olitte vaan muuten vaan siellä meidän takia.” (haastattelu 5)

”Ilman teitä myös ois vaan istuttu ja seisottu siellä.” (haastattelu 6)

Ohjaajat nähtiin ”järjestyksen valvojina”, mutta myös toisaalta empaattisina tukijoina, joilta paukut eivät lopu vielä kello kolmenkaan jälkeen...

”Työ vahitte, et siel pysyy järjestys ja sitte jos ööö... joskus paino joku mieltä ni sai mennä juttelemaan heiän kanssa ja heilt sai kysyy neuvo ja hyö ehti aina jostaki asiasta, ihan sama mikä asia, ni hyö ehti jottai positiivista palautetta siitäkii. Enkä tajuu yhtää mist heil riitti, ku se oli kolmest viiteen. Se on aivan uskomatonta.” (haastattelu 1)

Positiivinen asenne ja aidosti nuorta varten paikalla ja läsnä oleminen korostuivat vastauksista. Tavoitteellisen toiminnan käynnistäjänä ja yleisen järjestyksen ylläpitäjänä ohjaajan roolilla nähtiin suuri merkitys. Kuunteleminen, keskusteluihin osallistuminen ja omien, yhden nuoren sanoin ”kokeneemman henkilön”, mielipiteiden esille tuominen koettiin ohjaajan tehtäväksi. Ohjaajat myös pitivät huolta, että keskusteluissa ei puhuta toisten päälle.

”No oisko se (merkitys) että just siinä ku ei saa puhuu toisten päälle, et niinku kaikki kuuntelis kaikkia sillee.” (haastattelu 4)

Tyttöjen kokemusten mukaan ohjaajilta sai myös tukea tarvittaessa. Osa tytöistä ei osannut kertoa millaista, mutta kaikki kokivat että tukea oli saatavilla. Tueksi määriteltiin huolien ja murheiden kuunteleminen ja neuvojen antaminen esim. kaverisuhteissa.

”No jos oli joku murhe ni tuota niin ni sit voi niille ohjaajille kertoo ja ne osas auttaa ja neuvoa minuu, niinku miten selvittää murheesta.” (haastattelu 2)

Yki tytöistä ei kokenut tarvitsevana tukea ryhmässä.

”En mie tiiä että tarttisinkis mie ee sillai mitään tukea siellä ryhmässä mihinkään, mutta mie uskon, että jos ois tarvinnu ni ois saanu.” (haastattelu 3)

Hän kuitenkin koki tärkeäksi sen, että kuraattorilta voi ryhmän kautta saada nopeasti keskusteluajan, jos on huolia muissa asioissa. Kuraattorin merkitys nousikin ylitse muiden vastaamaan ryhmän ulkopuolisen tuen tarpeeseen, mikäli sitä koki tarvitsevana.

”No kuraattorilta, jos tarttis jottain muutenkin kun se on se kuraattori. Voi käyä sen kaa juttelee aina välillä. Ja siunkin luo voi tulla, mut sie et oo paljoo paikalla.” (haastattelu 6)

”No kuraattorilla ku käy ni sitte saapi apua.” (haastattelu 3)

”Mie en oo kyl käyny ku miun asiat on hyvin nyt”. (haastattelu 5)

Kuraattorilta tytöt kokivat saavansa apua kotiasioihin, pulmiin kavereiden kanssa ja erilaisiin ongelmiin. Tärkeää oli myös saada puhua omista henkilökohtaisista asioista. Kuraattoriin tunnuttiin suhtautuvan hyvin lämmينhenkisesti ja hänen neuvonsa otettiin vakavasti.

Muiltakin ohjaajilta koettiin saatavan tukea tarvittaessa ryhmän ulkopuolella.

”Ystävällisyyttä ja tukea kaikissa suruissa ja tämmösissä.” (haastattelu 2)

Ryhmää ohjasi moniammatillinen tiimi, koululta kuraattori, nuorisotoimelta kerhonohjaaja ja sosiaalitoimelta lastensuojelun perhetyön ohjaaja. Kahden nuoren mielestä tällä ei ollut sen kummempaa merkitystä. Yhden mielestä tällä oli hyvää merkitystä, mutta hän ei osannut määritellä millaista. Loput neljä kokivat useamman ohjaajan merkityksellisuuden hyvin eri näkökulmista.

”Niin, ni se tota ehkä jossakin asioissa sillee vähä että hää (perhetyönohjaaja) aattelee sen siltä kannalta, että niiku hänen työnsä kannalta. Että hää on nähny pahempaakin ja tälleen, ni sit se kannustaa vaan eteenpäin, että vois asiat olla huonomminkin ja tällee.” (haastattelu 3)

”...että niinku, jos ois ollu yks, ni tilanne ois niinku... se (ryhmä) ei ois pysyny hallinnassa.” (haastattelu 7)

He näkivät moniammatillisuuden ja useamman ohjaajan läsnäolon positiivisena ryhmän hallinnan, uusien näkökulmien ja asioiden esille tuomisen ja toisaalta perhetyön tai kuraattorin asiakkuuden sujumisen kannalta:

”No oli se sillai ihan hyvä ku perhetyöntekijä niin nii se saatto ehkä olla joittenkin nuorten perheessä jo mukana nii.. ja sitte ei tarvinnu heille sit kertoo alusta asti et mistä on ja tälle näin. Ja sit jos ei jaksanu niinku sanna jottai ni sit se perhetyöntekijä tai kuraattori jonka kans oli vaikka

käyny juttelemassa, ni sit se niinku sano et: ”hää ei halua puhuu tääl tämmöstä”. Ei tarttenu välttämättä ihe selittää aina kaikkee.” (haastattelu 1)

7.1.9 Ryhmässä oleminen ja toimiminen

Pyysin tyttöjä kuvailemaan ryhmässä olemista kolmella sanalla. Eniten he käyttivät sanoja ”mukavaa ja hauskaa” ja toiseksi eniten sanoja ”kivaa ja hyvää ruokaa”. Muita ryhmää kuvaavia ilmaisuja olivat: sosiaalista, ihanaa, rauhallista, iloista, jännittävää outoa ja välillä ärsyttävää sekä hyvät puheenaiheet.

Kaikkien mielestä ryhmästä löytyi me-henkeä. Ryhmä oli tyttöjen ”oma juttu” ja he tunsivat kuuluvansa siihen.

”Joo, ainakin siellä Liekassa oli tosi hyvä semmonen.” (haastattelu 3)

Yhteistyön tekeminen muiden ryhmäläisten kanssa sujui kaikkien tyttöjen mielestä hyvin. Tytöt kokivat yhtä lukuun ottamatta saaneensa tukea toisilta ryhmäläisiltä ryhmässä tai sen ulkopuolella. Toiset paljonkin ja toiset ainakin joskus: esim. retkellä ”panikointitukea” odoteltaessa koskenlaskua, ”tsemppitukea”, tukea asioihin yleensä ja juttelutukea sekä luottamusta.

”No jos itellään ei ollu niinku mikään paras päivä, ni sitte toiset voi niinku sillee et: ”se menee ohi, kyllä sie selviit”!” (haastattelu 3)

Ryhmässä oleminen ja siinä toimiminen asettivat kuitenkin omat haasteensa. Eniten päänsäivää tytöille tuotti suhtautuminen toisiin ryhmäläisiin.

”Varmaan se, et kaikki piti ottaa niinku samanarvoisesti.” (haastattelu 1)

”Piti ottaa huomioon, että niinku jostain ihmisestä, että niinku miten hälle pitää muotoilla joku asia, ettei hän loukkaannu ja tälleen.” (haastattelu 3)

Kaikkien kanssa piti yrittää tulla toimeen ja pärjätä, joten sosiaalisia taitoja harjoiteltiin ahkerasti käytännössä. Jokainen kehittyi taidoissa omaa tahtiaan.

”Varmaan jotain sellasta, että niinku pystyn edes vähän toimimaan sellaisten ihmisten kanssa joita mie en sillei siedä.” (haastattelu 4)

”Kai mie silleen että mie osaan puhuu todella monille eri tilanteissa oleville ihmisille ja kaikille silleen että ne ei välttämättä loukkaannu miulle.” (haastattelu 3)

Ristiriitoja muutaman tytön välillä esiintyi toistuvasti. Yksi tytöistä kertoi oppineensa hillitsemään itseään tällaisessa tilanteessa, ettei sanoisi toiselle mitään pahaa. Joskus ongelmia aiheuttivat henkilökemioiden lisäksi myös eriävät mielipiteet tai huono päivä.

”Välillä oli noitten ihmisten kanssa ongelmia...” (haastattelu 4)

”Ei siel sillee... välil saatto olla erimielisyyksiä ja tulla sellasta pientä riitaa mut ei niin ku muuta... kyl ne aina samalla kerralla sovittiin sitte.” (haastattelu 4)

”No ku kaikkii otti joku asia kauheesti päähän ja oli huono päivä... koulukiusaaminen ja tämmöset et vapaa-ajalla on tapahtunut jotain kauheeta.” (haastattelu 2)

Yleensä ryhmässä oli tyttöjen mukaan hyvä ilmapiiri ja henki. Silloin kun ei ollut, se johtui heidän mukaansa joko edellä mainituista asioista tai ”potutuksesta”:

- No siis esim. jos tota noin, en sano nyt kenenkään nimee. Jos tota noin henkilö A potuttaa ja sit on henkilö B. Ni sitte tota noi henkilö A purkaa potutuksen henkilöön B. Sit siitä saatto vähän tulla huutoo ja riitaa ja tän tapasta.
- Ja sit henkilöt C ja E ja D ja kaikki muutkin kärsi tilanteesta?
- Nii. (haastattelu 3)

Tyttöjen väliset ristiriidat rasittivat hieman myös koko ryhmää ja se saattoi vaikuttaa joidenkin tyttöjen viihtymiseen. Yhden tytön mukaan loppuvaiheessa ryhmän ilmapiiri muuttui niin paljon, että hän ei enää oikein halunnut käydä siellä ja toinenkin mainitsi riitelyn lisääntyneen ryhmän loppuajasta.

Kaikki tytöt kokivat että saivat ilmaista omat mielipiteensä. Kahden tytön mielestä heitä kuunneltiin ja heidän mielipiteensä otettiin huomioon hyvin, loput viisi kokivat, että tämä toteutuu vain ”välillä”, mutta he eivät osanneet sanoa tarkemmin mistä tuo

tunne syntyi. Yksi tytöistä sanoi, että mielipiteitä kritisoitiin ja toinen tyttö koki, että jos mielipide erosi kovin paljon yleisestä kannasta, ei sitä silloin välttämättä kuunneltu tai huomioitu samalla lailla.

Luottamuksellisten asioiden jakamisesta ryhmässä oltiin myös montaa mieltä. Kolme tyttöä sanoi ryhmässä olleen turvallista jakaa luottamuksellisia asioita. Kaksi tytöistä sanoi voivansa jakaa välillä ja joillekin tietyille henkilöille. Kahden mielestä ajatus luottamuksellisten asioiden jakamisesta ryhmän kesken ei ollut mahdollinen.

”Riippuu vähän tilanteesta. Et mikä meininki on niinku päällä... Välillä.” (haastattelu 2)

”Ei. Siellä oli niin moni ihminen, jotka meni kertomaan joitakin asioita sitten ... ja meni kertomaan muualle.” (haastattelu 1)

Kaikki tytöt kokivat kuuluvansa ryhmään ja yhtä lukuun ottamatta olevansa tasa-arvoisessa asemassa. Yhden tytön mielestä tasa-arvo ei aina toteutunut keskustelutilanteissa, muuten kyllä.

”Tunsin kuuluvani, mutta ei siellä nyt ihan tasa-arvoset roolit miun mielestä kaikilla ollu, että ku joku puhuu kuulumiskierroksen aikana ni sit toinen ku on just kertomassa jotain ni sit vaan ”päläpäläpälä”...” (haastattelu 3)

Oman ryhmäroolin määrittelemisen ei aina ollut tytöistä ihan helppoa.

”En mie osaa vastata tuohon, muut ehkä osaa, mut en mie osaa.” (haastattelu 6)

”Aika pieni rooli... emmä tiiä... tai siis kun mä oli nuorin...” (haastattelu 2)

Rooleilla on kolme päätehtävää. Ne mahdollistavat työnjaon ryhmän jäsenten kesken ja auttavat ryhmää toimimaan tehokkaasti sille asetetun tehtävän suorittamiseksi. Roolit saavat aikaan järjestystä ja ennustettavuutta ryhmässä, kun jäsenet tuntevat oman roolinsa lisäksi myös toisten roolit. Rooli tuottaa myös identiteetin tunteen yksilölle. (Pennington 2005, 90.)

Tytöt määrittivät omaa rooliaan sen mukaan millaisena ryhmäläisenä he itsensä kokivat.

”Hyvä ryhmäläinen. Mie olin enemmän semmonen kuuntelija, mut sit ku miulla oli kiva päivä koulussa ni sit mie vähän hölötin.” (haastattelu 5)

”No mie kuuntelin aika paljon ja sitte toin mielipiteeniki esille, ainakin joskus. Ja harkihin, etten satuta kenenkään tunteita silleen.” (haastattelu 3)

”Äänekäs varmaan. Kai mie joskus osasin kuunnellakin, joskus.” (haastattelu 4)

Helpompaa tytöistä oli määritellä millaisia rooleja muilla oli. Moni tytöistä koki, että pääsääntöisesti ryhmäläisillä oli joko höpöttäjän tai kuuntelijan rooli, tai sitten näiden välimuoto. Enimmäkseen ryhmässä oli heidän vastaustensa mukaan höpöttäjiä.

”Aika lähelle kaikki myö oltii puheliaita, paitsi yks oli aika hiljanen.” (haastattelu 1)

Tytöt löysivät ryhmäläisistä erilaisia rooleja: puhuja, kuuntelija, puolustaja, rauhanäiti, höpöttäjä, ilopilleri, maalaisjärjellä varustettu, johtaja ja rohkea mielipiteiden esittäjä.

”Xxx on höpöttäjä...ööö... xxx:nkin vois luokitella höpöttäjäksi. xxx on sellanen ilopilleri. Xxx on se kenellä taitaa olla eniten maalaisjärkee meistä. Xxx toi mielipiteitään julki rohkeasti ja kuitenkin osasi ottaa muittenki mielipiteitä huomioon. Ja xxx, kuunteli, puhu, vähän niinku välimuoto kaikista. Niin ku yhistää vähän kaikkia.” (haastattelu 3)

Useimpien mielestä ihan selkeää johtajaa ei ryhmästä löytynyt, mutta selkeästi yksi ryhmäläisistä toimi ”rauhanturvaajan” tehtävissä.

”Xxx on just semmonen kaikkien puolustaja ja semmonen rauhanäiti siellä.” (haastattelu 6)

Roolit koettiin myös melko tasa-arvoisiksi ja samankaltaisiksi ryhmäläisten kesken.

”...vissii... en mie tiiä... olin aika lailla samanlainen kuin muutkii.” (haastattelu 1)

”Sillei että niinku kaikki kuunteli minuu ja kohteli minuu sillee hyvin.”
(haastattelu 7)

7.1.10 Ryhmän vaikutukset

Viisi tyttöä koki ryhmän heille tärkeäksi. Yksi ei tiennyt oliko ryhmä tärkeä, vaikka toiminta olikin kivaa. Yhden mielestä ryhmä ei ollut erityisen tärkeä hänelle. Ryhmä koettiin tärkeäksi kavereiden vuoksi ja koska ryhmässä sai puhua omista asioistaan. Myös hyvä yhteishenki mainittiin.

”Siellä oli kivaa, näki kivoi ihmisiä ja sai ilmasta ruokaa, pääs purkaa asioita.” (haastattelu 6)

”Se oli hyvä, et sai tutustua niinku enemmän ja sillee niihin ihmisiin ketä siellä nyt olikaan.” (haastattelu 5)

Kaikki tytöt kokivat ryhmästä olleen jotain hyötyä heidän elämässään. Uusien kavereiden saaminen oli eniten mainittu hyöty. Ryhmä tarjosi myös tekemistä vapaa-ajalle ja mahdollisti uusia kokemuksia.

”Sain uusia kavereita... mmm... pääsin Ruunaankoskille laskemaan. Ja kävin ratsastamassa. En mie muuten ois varmaan mennyt ollenkaan yläasteen aikana ratsastamaan.” (haastattelu 3)

”Joo se oli hyvä. Ei tarvii kotona olla yksin.” (haastattelu 1)

Yhden tytön mielestä ryhmän hyöty oli siinä, että hän oli oppinut ryhmän aikana paljon itsestään. Hän oli oppinut tuntemaan itseään, löytänyt omien sanojensa mukaan itsensä ryhmän kautta. Toinen oli rohkaistunut ottamaan kontaktia ryhmän ulkopuolelakin.

”Että mie oon samanarvonen ku muut ja minuu kunnioitetaan tyttöryhmässä.” (haastattelu 2)

”Äää... mie oon mennyt vaikka niinku ihmiselle menin juttelemaan niinko välitunnilla jolle ...kenelle mie en oo aikasemmin jutellu.” (haastattelu 5)

Joillain työistä omat, jo tiedossa olevat vahvuudet tai heikkoudet olivat tulleet esille ryhmän aikana. Ryhmä tuki nuorten itsetuntemuksen ja minäkuvan kehittymistä tarjoten paikan peilata itseään suhteessa muihin ja itseensä.

”No heikkouksia että mie annan helposti periksi. Mie oon aina tiennyt sen. Miun luonteenpiirrettä, että mie annan helposti periks, sitä käytetään aika paljon hyväksi.” (haastattelu 3)

”Aiheet on joskus heikkoja minulle. En joskus halua puhua niistä... ja niin... henkilökohtaisia asioita.” (haastattelu 5)

Kaksi tytöistä oli sitä mieltä, että ei oppinut ryhmässä mitään uutta itsestään.

”En oikeestaan, ne oli kaikki jo ihan selviä asioita.” (haastattelu 6)

Neljän tytön mielestä ryhmässä käymisestä oli myös vähän haittaa. Kaksi tyttöä oli törmännyt ennakkoluuloihin luokkakaveriensa kohdalla ja he olivat alkuun peitelleet osallistumistaan ryhmään. Suhtautuminen oli kuitenkin muuttunut ryhmän jatkuessa positiivisemmaksi ja loppuajasta tytöt olivat kertoneet avoimesti muille käyvänsä tytöryhmässä.

”...miun luokkalaiset piti sitä vähän niinku nolona. Ni sitten tota nii myö ei puhuttu siitä xxx:n kanssa. Sillee että myö käydään siellä.” (haastattelu 6)

Muuta haittaa oli päivän venyminen pitkäksi sekä ryhmän ja koulunkäynnin yhteensovittaminen.

”Vähän sitä, et oli vähän liian myöhään kotona.” (haastattelu 1)

”Ku se oli siihen kellonaikaan, ni sitten tota niinku... se niinku jos oli perjantaina joku koe ni sitten piti oikein harkita meneekö vai eikö. Että kumminki pittää se kokkeisiinkin lukkee... Mut kyllä sinne sitte kumminki tuli mentyy ja sitte koe meni kumminki ihan hyvin.” (haastattelu 3)

Ryhmän aiheuttamat haitat olivat kuitenkin verrattain pieniä hyötyihin nähden. Eri-tyistä merkitystä oli myös sillä, että ryhmä oli vain tytöille tarkoitettu. Kaikkien mielestä siitä oli etua, että ryhmässä oli vain tyttöjä. Erityisesti keskusteluiden osalta se

koettiin hyväksi. Tytöt ymmärsivät helpommin toisiaan, keskustelut olivat syvällisempiä, eikä kenenkään tarvinnut ujustella toista sukupuolta olevia, kun poikia ei ollut paikalla.

”Siellä pysty puhumaan kaikesta mahdollisesta sillei niinku... pojista ja näin mitä varmaan ei ois voinu kunnolla puhuu jos siellä ois ollu poikia.” (haastattelu 4)

”Oli se sillei ihan hyvä, ku myö saatiin puhuu ihan rauhassa ilman et jollekin piti selittää rautalangasta vääntäen mitä tarkoittaa mikäkin. Mut ois se ollu toisaalta ihan kivaa jos siel ois ollu poikiakin. Ni hyö ois voinu kertoo heidän omii mielipiteitä ja hei näkemyksiä tytöistä ja tälle.” (haastattelu 1)

Kahden tytön mielestä olisi ollut hauskaa, jos poikiakin olisi ollut ryhmässä. Näin olisi saatu myös poikien näkemyksiä asioihin. Kaikki tytöt tiedostivat kyllä, että ryhmän luonne olisi muuttunut, mikäli poikia olisi ollut mukana.

”No, jo siellä olis ollu poikia ni niitä asioita mitä keskusteltiin välillä niin niitä ei ois keskusteltu.” (haastattelu 6)

Kaikki tytöt kokivat, että tyttöryhmällä oli ollut vaikutusta heidän elämässään. Ryhmään kuulumisen oli vaikuttanut koulussa positiivisesti kaikkien elämään, erityisesti välitunnilla. Uusien kavereiden myötä on välitunnilla enemmän tekemistä ja juttelu-seuraa, ei tarvitse olla yksin.

”No kavereita sain. Oltiin usein välkällä yhdessä.” (haastattelu 2)

”Oon näitten ryhmäläisten kanssa välkällä joskus ja tulee sanottuu moi ja tälle. Ja vaihettuu kuulumisia.” (haastattelu 3)

Kolme tyttöä oli sitä mieltä, että vaikutukset ulottuivat myös kotiin ja vapaa-aikaan. Tuli kaverivierailuja, kutsuja juhliin ja erilaisia reissuja kaveriporukassa.

”No on tyytit käyny meillä ja rippijuhlissaki oli ja tälle.” (haastattelu 3)

”Mmm... varmaan se et rupes sitten muuten näkemään enemmän kavereita ja käymään kaikkialla. Savonlinnassa myö on käyty aika sata kertaa, ja Imatralla on taiettu käyä ja missäs myö on käyty, nii meiän mökilä, kaikkialla, kaikkee jännää.” (haastattelu 4)

Ystävänä työt kokivat oppineensa, että pitää olla luotettava, kiltti ja kiva kaveri toisille. Tärkeää on olla oma itsensä ja uskaltaa luottaa myös toisiin. Yksi tytöistä oli huomannut osaavansa kuunnella ja auttaa ystävää. Taidoista on ollut hyötyä myös ryhmän ulkopuolella ja opittujen taitojen vaikutus on pitkäkestoinen. Syntynyt luottamus ja ystävyys-suhteet jatkuvat ryhmän jälkeenkin.

”Olen luottanut henkilöihin keneen ennen en ole luottanut.”
(haastattelu 5)

”Ööö...en mie tiiä. Kyl mie oon vielä näitten tyyppien kaa kaveri vaikei... ei oo sillee ryhmää. Vaikka ei oo ryhmää ni pystyy olemaan kaveri niitten kaa. Ilman ryhmää en mie ois xxx:n enkä xxx:n kaveri. Enkä tuntis xxx:ääkään tyylisiin ollenkaan ja tälle. Kyl mie kai ystävänä sillee... ku miulleki ollaan nytte vielä ryhmäni jälkeen kerrottu aika paljon asioita, niinku miten heillä menee ja jotain onks ongelmia ja tällei, että kai ne luottaa minua jotenkin.” (haastattelu 3)

Yksi tytöistä oli ryhmän aikana tehnyt tärkeitä oivalluksia elämästä ja itsestään:

”Että voi pitää hauskaa.
Että mie oon sosiaalinen ihminen.
Mie osaan pitää hauskaa.
Mie osaan tehdä kaikkia erilaisia asioita.” (haastattelu 7)

7.1.11 Ryhmän päättyminen

Ryhmän päättyminen tuntui tytöistä pääosin ikävältä. Yksi tytöistä tunsi päättymisestä myös helpotusta, koska hän koki lisääntyneen riitelyn loppuvaiheessa itselleen rasakaksi.

”Ihmiset kasvo erilleen. En mie tiiä mistä se (riiteleminen) johtu. Ehkä ne kävi kokemaan toisen ihmisen ärsyttävämpänä, ku se oikeesti on.”
(haastattelu 3)

Pitkään yhteistoimintaa tehneen ryhmän hajotessa tunnesiteiden katkeaminen voi olla joillekin jäsenille varsin ahdistavaa. Useimmiten päättymiseen liittyy haikeuden tunteita ja ryhmätuen päättyessä pyrkimystä itsehallinnan lisäämiseen. (Kauppila 2005, 99.)

Ryhmän päättyminen harmittikin useimpia. Se tuntui hankalalta, pahalta, surulliselta ja haikealta. Toisaalta kaivattiin totuttua säännöllistä tapaamista ja ihmisiä, toisaalta mietitytti mitä ryhmässä vielä olisi voinut kokea.

”No kun se oli just silleen että se oli se torstai just silleenku sitä ootti, jotain kivaa tapahtuneeks. Ja sit mie olin et mitä mitä...!” (haastattelu 6)

”No ku en ollu siel kovin pitkää käyny ni en tienny mitä siel ois voinu kokea.” (haastattelu 1)

”Nyt ei oo torstaina mitään tekemistä iltapäivällä.” (haastattelu 5)

Ryhmä päättyi vuodenvaihteessa ja haastattelut tehtiin tammi-helmikuussa 2014. Tässä vaiheessa tytöt olivat vähän ehtineet jo tottua ajatukseen ryhmän loppumisesta. Positiivisiakin asioita tästä löydettiin.

”On enemmän aikaa koululle.” (haastattelu 4)

”Torstaina on enemmän aikaa tehdä kaikkee.” (haastattelu 6)

Yksi tytöistä oli edelleen sitä mieltä, että ryhmän päättyminen oli huono asia, eikä hän ollut löytänyt tilalle uutta tekemistä.

”Koska tyttöryhmä on tuonu sellasta iloo miun elämään.” (haastattelu 7)

Myös toinen tyttö olisi halunnut ryhmän vielä jatkuvan tulevaisuudessa, vaikka hän olikin nyt päässyt asiasta yli.

”Joo, mutta olis mukavaa jos se tulis vielä ysiluokalla. Että saa niinku muistoja tästä koulusta vielä.” (haastattelu 2)

Moni tytöistä koki ryhmän antaneen eväitä tulevaisuutta varten. Kukaan ei kokenut, että ryhmä olisi vaikuttanut negatiivisesti heidän tulevaisuuteensa. He olivat saaneet rohkeutta kohdata uusia asioita, taitoja ymmärtää ihmisiä, oppineet tulemaan toimeen toisten ihmisten kanssa, vähintäänkin edes sietämään heitä. Kuuntelemisen taito oli myös tärkeä oppi.

”Joo, pitää kokeilla uusia asioita eikä piä pelätä heti uusia asioita.” (haastattelu 2)

”Mie oon oppinu ymmärtämään ihmisten tuntemuksia niinku sillee, että ne kokee jonku asian ihan täysin eri tavalla. Että sitä ei voi ikinä tietää, jos sie et tunne ihmistä, miten se kokee jonkun asian.” (haastattelu 3)

”No sen verran, et ku kuuntelee muita, ni jotku ihmiset osaa arvostaa sitä. (haastattelu 1)”

”Jonkunlaista sosiaalista kanssakäymistä. Nythän tulee hienoja sanoja!” (haastattelu 6)

Kaikki tytöt aikoivat jatkaa ryhmän aikana syntyneitä ystävyys- ja kaverisuhteita ryhmän jälkeenkin. Yhtä lukuun ottamatta kaikki kokivat elämäntilanteensa parantuneen ryhmän aikana. Syntyneet kaverisuhteet olivat avainasemassa.

”No ennen ryhmää oli sellane aika yksinäinen ja tällänen. Ryhmän jälkeen on löytäny enemmän kavereita ja näin.” (haastattelu 4)

”Kenelle ryhmää suosittelisit, kenelle toiminnasta olisi hyötyä?” Tähän kysymykseen kaikilla tytöillä oli vastaus. Jokainen suosittelisi ryhmää yksinäisille tai niille, jotka haluaisivat lisää kavereita. Ryhmää suositeltiin myös sellaisille tytöille, jotka asuvat kaukana tai ovat vasta tulleet uuteen ympäristöön, esim. uuteen kouluun. Tyttöjen mielestä ryhmästä olisi hyötyä myös niille, joilla on huolia, joista haluaisi puhua ja niille, joilla ei vielä ole omaa kaveriporukkaa. Myös tytöille, jotka kokevat että haluaisivat oppia uusia asioita ja pitää hauskaa!

”Varmaan sellasille, joilla on vähän kavereita ja ei oo semmosta porukkaa mihin kuuluu. Yksinäisille tyypeille.” (haastattelu 4)

”No semmosille, ketkä on yksin koulussa ja tulee uuteen ympäristöön, tulee uuteen kouluun, ni siellä tutustuu joihinkin ihmisiin.” (haastattelu 1)

”Joku, joka kokee että hää haluis uusia kavereita ja pitää hauskaa ja oppia uusia asioita.” (haastattelu 3)

Lopuksi pyysin tyttöjä miettimään millaisia terveisiä tai ohjeita he antaisivat tulevien ryhmien tytöille. Tyttöjen kertomat terveiset ja ohjeet tuleville ryhmäläisille kiteyttivät mielestäni kaiken sen, mihin ryhmä on eniten nuorissa vaikuttanut, millaisia kehi-

tyskohteita he ovat itsessään tai muissa ryhmän aikana havainneet ja miten he kokevat, että ryhmästä saisi parhaiten kaiken hyödyn irti. Tyttöjen omin sanoin:

Jaa-a. Ehkä se on kaikista tärkein se että ...tai kaks tärkeintä... että elämästä pitää nauttia ja sitte tulla toimeen uusien ihmisten kanssa.

Pitäkää hauskaa ja muistakaa chillata. Muistakaa ottaa rennosti ja muistakaa olla oma itsensä!

Totelkaa ohjaajaa, niin se vie teiät mukaviin paikkoihin!

Kannattaa puhua mistä haluaa puhua. Ei käyttäydy huonosti muita kohtaan.

Kuuntelis toisiaan ni saattas saaha jonku hyvän ystävän. Ja ei puhu niit asioita kenellekään mitä siel puhuu ja on niinku luottavaisin mielin siellä.
Luottaa niihin ohjaajiin ketä siellä on.

Kannattaa osata olla myös hiljaa, et sillon siitä porukasta saa ehkä enemmän irti silleen et jos osaa kuunnellakin.

Ottakaa toiset huomioon. Ajatelkaa ennen kuin puhutte. Ehottakaa rohkeesti asioita.

That's it!

7.2 Tavoitteiden toteutuminen ja ryhmän anti ohjaajien näkökulmasta

Haastattelin ryhmän ohjaajia lyhyesti sitä, miten tavoitteet heidän mielestään ovat toteutuneet. Vastauksissa painottuvat koulun näkökulma ja perhetyön näkökulma. Mielestäni tämä on hyvä osoitus siitä, että moniammatillisesta ohjauksesta hyötyvät molempien asiakaskunnat ja ohjaajat itsekkin.

7.2.1 Kuraattorin näkökulmasta

Ryhmän moniammatillisuus takasi hyvät lähtökohdat toiminnan käynnistämiselle.

”Koulu toimi mahdollistajana. Myös yhteistyö nuorisotoimen kanssa, maksuton tila, rahoitus toimintoihin kerhotyön puolelta sekä lastensuojel-

lun perhetyön työpanos. Yhtenä mahdollistajana toimi tyttöjen kotiinkuljetus, osin perheiden ja osin lastensuojelun toimesta.”

Kuraattorin haastattelusta nousi monia asioita, joissa hän koki ryhmän tavoitteiden täyttyneen tai ainakin menneen eteenpäin. Erityisesti koulun näkökulmasta oli tapahtunut paljon edistystä.

”Siellä alkoi tapahtua sellaista mikä näkyi täällä koulussa, että opettajakunta huomasi heti, että tämä ja tämä on kaveerautunut tämän kanssa ja että tytöt rupesivat tiivistämään yhteyksiään. Hirveen iso asia että tutustuivat toisiinsa ja sitten alkoivat nämä kaverikyläilyjutut ensimmäisinä. Vähemmän oli yksinään seisovia pihalla, reipastumista, kouluuntulo motivaatioon vaikutti, innokkaammin tulivat kouluun.”

Uusia ystävyssuhteita muodostui. Vaikutukset ulottuivat kouluun asti. Kuraattorin mukaan toiminta on auttanut erityisesti osaa tytöistä löytämään uusia harrastuksia ja laajemman kaveripiirin. Suuri osa tytöistä on myös hakeutunut mukaan erilaisiin ryhmiin, kuten Tukioppilastoimintaan ja isoiskoulutuksiin. Halu toimia ryhmässä on kasvanut. Tytöt ovat myös hänen mukaansa vahvistuneet ryhmän myötä:

”Ovat nyt ottaneet huolehtiakseen ryhmän heikoimman. Jaloa kaveruutta. Ja se että pystyvät nyt siihen, koska alkuun eivät olisi pystyneet. Nyt suunnittelevat ryhmälle uuden vuoden viettämistä, kaupunkireissuja...”

Ryhmä on myös madaltanut kynnystä kuraattorin palveluihin hakeutumiseen.

”Tytöillä on hirveä tarve jakaa jonkun kanssa asioitaan ja he ovat varanneet kuraattoriajat jo ryhmän loppumisen jälkeiselle ajalle.”

Erityisen ilahtunut hän oli tyttöjen ryhmään sitoutumisesta ja näkee sen yhtenä ryhmän suurimmista onnistumisista.

”Yksi nimittäjä valituille tytöille oli, että asuvat haja-asutusalueella, ei ole ollut kavereita lähellä. Yksi syy varmaan siihen, että tytöt sitoutuivat ryhmään niin hyvin. Ydinryhmä sitoutui tosi hyvin... Keskustelut, vilpittön mukanaolo ja sitoutuminen tytöiltä olivat ryhmän parasta antia. Näin kiitollisuutta niissä tytöissä, jotka omalla sitoutumisellaan arvostivat juuri heitä varten järjestettyä toimintaa.”

Haasteena ja eniten harjoitusta vaativana osana ryhmän toimintaa hän näki keskustelutaidot, joissa ohjaajan täytyi huolehtia että kaikki saivat sanoa sanottavansa.

”Keskustelut näen suurena rikkautena. Riittävän turvallinen ryhmä, uskaltaa jakaa asioita. Tytöt ehkä oppi kuuntelemaan ja puhumaan, eli dialogia harjoiteltiin ja siinä oli haasteita, mutta tytöt selvisivät. Rajaaminen... joku otti tilaa enemmän, vain kapula suussa olisi hiljentynyt!”

Kuraattori otti esille myös sen, että välillisesti ryhmällä voi olla vaikutuksia vuosienkin päähän ja mietti, millaiseksi jo pois muuttaneiden tyttöjen yläkoulu olisi voinut muodostua ilman ryhmää.

”Nekin tytöt jotka ovat muualla, pitävät edelleen yhteyttä. Tämä on jäänyt monelle yläkoulusta hyvänä asiana mieleen.”

7.2.2 Lastensuojelun perhetyönohjaajan näkökulmasta

Lastensuojelun perhetyönohjaajan mielestä ryhmä antoi mahdollisuuden perhetyön asettamien tavoitteiden mukaiseen toimintaan: sosiaalisten taitojen tukemiseen ja oikeiden arjen tilanteiden läpi elämiseen yhdessä nuoren kanssa.

”Ei ole nuoren tukemista, jos asioista keskustellaan vain aikuisen kanssa keskenään toimistopöydän ääressä, mikäli nuoren ongelma on esim. oman ikäisten kanssa toimimisessa.”

Nuoren maailman näkeminen ryhmätoiminnan kautta on tärkeää. Nuoret tuottavat porukassa enemmän juttuja, joita on sitten helpompi jälkeenpäin ottaa puheeksi perhetyön näkökulmasta. Ryhmä loi helpon maaperän luottamukselle, mitä kautta myös keskustelunaiheita nuorten kanssa riitti.

Perhetyön ohjaaja painotti, että ryhmätoiminnan kautta nuoriin ja heidän elämäänsä saa paremman tuntuman.

”Toimintaterapia on parasta ja tekemisen kautta oppii!”

Ryhmässä pääsi jakamaan aitoja elämäntilanteita, joista nousi esille oikeita arjen asioita.

”Yhdellä ryhmäkerralla yksi tyttö ihmetteli: ”Miksi tuossa sähköhellassa on nappulat?” Tästä aiheesta virisi nuoren kanssa keskustelu, että olisi kiva jos kotiinkin voisi hankkia tuollaisen sähköhellan, että voisi paistaa pullaa.”

Moniammatillisen tiimin hän koki tärkeäksi, koska silloin mukana on eri lähestymiskulmia nuorten asioihin. Toisaalta on koulun näkökulma ja kuraattorin vankka osaaminen sekä tuntuma nuoriin ja toisaalta nuorisotoimi, joka ei aiheuta nuorille viranomaispelkoa ja näin ollen nuoret uskaltavat keskustella asioistaan vapautuneemmin.

Oman työnsä osalta parasta antia hän mainitsi olleen tyttöjen kotiinkuljetukset. Kotimatkoilla päivän puheenaiheita pääsi jatkamaan ”omien” (2 asiakkuutta) nuorten kanssa syvällisemmin. Koskaan ei voi olla varma mikä keskustelunaihe on nuorelle merkityksellinen ja mikä jää mieleen:

”Tämä on sellaista siementämistä. Sitä ei koskaan tiä sillä hetkellä mikä siemen jää itämään!”

Osan nuorista hän katsoi kasvaneen jo ulos toiminnasta, eli heidän kohdallaan sosiaalinen vahvistaminen oli onnistunut ja tavoitteisiin oli saavutettu. Muidenkin nuorten kohdalla hän näki jokaisen saaneen ryhmätoiminnasta ”jotain lisää” elämäänsä.

7.2.3 Nuorisotyön näkökulmasta

Omalta kohdaltani näkisin, että nuorisotyöntekijänä onnistuin tämän toiminnan myötä tavoittamaan niitä nuoria, joita en perusnuorisotyössä olisi välttämättä kohdannut lainkaan. Lisäksi sain opetella uutta työmuotoa ja luoda sille jatkuvuutta omassa työssäni. Opin uudenlaisia lähestymistapoja ja toimintamalleja muilta ohjaajilta, mistä uskon olevan hyötyä tulevien ryhmien kanssa. Ryhmän anti oli kaikkienensa moninainen niin ohjaajille kuin tytöillekin. Tytöissä havaitsin monenlaista kasvua ja kehitystä matkan varrella, mutta koska opinnäytteeni käsittelee nimenomaan tyttöjen omia ko-

kemuksia ja merkityksiä, jätän havaintoni tässä kohtaa tarkemmin käsittelemättä ja palaan niihin loppupohdintoissa.

8 POHDINTA

Naurua, keskusteluja, hauskanpitoa, hyvää ruokaa, lisää keskusteluja, kivoja ihmisiä, hyvä porukka, mukavat ohjaajat, monipuolista tekemistä, me-henkeä ja haasteita toisten ihmisten kohtaamisessa, näistä asioista on tyttöryhmä tehty! Tyttöjen vastauksista nousi esille pääosin positiivisia asioita. Kohdatut haasteet näen kuitenkin vähintään yhtä tärkeinä, sillä ilman sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyneitä haasteita ei tällä ryhmällä olisi ollut perusteltua tarvetta olla olemassa ja kehittyä.

Tämän tutkimuksen tekeminen on ollut mielenkiintoista ja antoisaa. Tutkimustuloksina kertyi laaja kirjo tyttöjen omia kokemuksia toiminnasta ja sitä kautta toiminnan merkityksestä heidän elämässään. Näiden tulosten pohjalta on hyvä pohtia, miten ryhmä on onnistunut saavuttamaan omat tavoitteensa ja miten merkityksellistä tehty työ on ollut. Tyttöjen terveiset tuleville ryhmäläisille kertovat mielestäni hyvin ryhmän annista.

Mielestäni sosiaalipedagogisen työn perusajatus (vrt. Hämäläinen 1999, 72–75) toteutuu ryhmän toiminnassa. Ryhmä on tarjonnut tytöille mahdollisuuden osallistua, kohdata toisia ihmisiä, kokea itsensä tarpeelliseksi ja etsiä suuntaa elämälle yhdessä toisten kanssa. Nämä mahdollisuudet ovat lisänneet tyttöjen elämän mielekkyyttä.

Ryhmä on toiminut välineenä pyrkimyksessä sosiaalisten ongelmien pedagogiseen ehkäisyyn ja lievittämiseen, yhteiskunnallisen identiteetin vahvistamiseen ja selkeyttämiseen, subjektiuden ja elämänhallinnan tukemiseen, sekä osallisuuden ja osallistumisen edistämiseen. Sosiaalipedagogisen teorian mukaisesti toiminnalle keskeistä on ollut toisen ihmisen kohtaaminen, niin keskustelussa, toiminnassa kuin yhteisössäkin. (Vrt. Hämäläinen 1999, 66–68.)

Kavereiden puute tai vähyys oli kaikkia tyttöjä yhdistävä tekijä ryhmän alkaessa. Tulosten perusteella ryhmän jälkeen kaikilla oli vähintäänkin kavereita ja monilla myös uusia ystäviä. Yhden tytön kertoman mukaan: ”Jos paras kaveri on vaikka poissa koulusta, nyt on muita keiden kanssa voi jutella. Enää ei tarvitse jäädä välitunnilla yksin, jos ei itse halua.” Kaverien tapaaminen ja rohkeus toimia on lisääntynyt myös vapaaajalla. Tyttöryhmän myötä kanssakäyminen toisten yläkouluikäisten kanssa on lisääntynyt.

Vertaisryhmässä tytöillä on ollut mahdollisuus harjoitella turvallisesti erilaisia sosiaalisia taitoja. Erityisesti keskustelutaidot, kuunteleminen ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen nousivat tärkeiksi oppimisen alueiksi. Ryhmässä olemisen taitoja ja elämönhallintaa opittiin pitkin matkaa, osin huomaamatta. Toisen huomioonottamista, tuen antamista ja vastaanottamista sekä toisen ihmisen arvostamista harjoiteltiin ahkerasti ja sosiaaliset taidot kehittyivät ryhmän aikana kaikilla tytöillä.

Ryhmässä vallitsi tyttöjen mukaan suurimman osan aikaa hyvä ilmapiiri ja kaikkien mielestä ryhmässä oli me-henkeä. Osallisuuden tunne lisääntyi vaikuttamalla ryhmän toimintoihin, rohkeutena ilmaista omat mielipiteensä ja tunteena kuulumisesta johonkin tärkeään: Tyttöryhmään.

Yhteistoiminnan merkitys ja yhteisöllisyyden kokemukset korostuivat tyttöjen vastauksissa erityisesti retkien yhteydessä. Tässä kohtaa sosiaalipedagoginen orientaatio näkyi erityisesti valituiksi tulleissa toimintatavoissa ja niiden hedelmällisissä tuloksissa: toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys tuottivat ryhmässä parhaita oppimisen ja oivaltamisen kokemuksia, sekä tunnetta siitä, että pärjää, osaa, onnistuu ja on tärkeä osa yhteisöä. Myös se, että omilla valinnoilla ja tekemisillä voi vaikuttaa lopputulokseen, oli tärkeä huomio. Tyttöjä innostettiin ja rohkaistiin toimimaan ja löytämään elämässä tarvittavia voimavaroja itsestään, ja niitä löydettiin erityisesti seikkailun kautta. Onnistumisen kokemukset ja itsensä ylittäminen toteutuivat parhaiten retkillä tuottaen mielihyvää ja positiivisia tunteita. Myös yhteisen jaetun kokemuksen tuottama yhteisöllisyys korostui ja lisäsi osallisuuden tunnetta. (Vrt. Kiiski 1998, 113–114).

Ryhmäläisille muodostui hyvä suhde ohjaajiin, mikä on varmasti osaltaan madaltanut kynnystä hakea apua tarvittaessa jatkossakin. Tytöt saivat luotettavia aikuiskontakteja, mikä voi myös toimia syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä jatkossa. Moniammatillinen ohjaustiimi antoi uusia näkökulmia tytöille ja myös ohjaajille. Jokainen ohjaaja koki saaneensa ryhmän kautta hyötyä työhönsä. Moniammatillisuus nähtiin voimavarana, toiminnan mahdollistajana, sekä keinona nuoren kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Eri-tyisesti perhetyölle ryhmä tarjosi maaperän luottamuksellisen suhteen luomiseen nuoriin ja pääsyn avuksi heidän arkielämänsä haasteisiin. Aito läsnäolo ja nuorta varten oleminen koettiin tärkeäksi puolin ja toisin. Kuraattori oli erityisen tyytyväinen nuorten sitoutumiseen, ja sitä kautta heidän osoittamaansa arvostukseen toimintaa kohtaan.

Ryhmän tytöissä tapahtui myös henkilökohtaista kasvua. Mieleeni jäivät tärkeinä kahden tytön tarinat. Yksi tytöistä kertoi ryhmän aikana oppineensa, että elämässä saa pitää hauskaa ja että hänkin osaa pitää hauskaa! Tämä tuo varmasti jatkossakin iloa hänen elämäänsä. Toinen tytöistä oli ryhmän aikana yllättäen huomannut olevansa puhelias, mikä on varmasti avannut hänelle paljon uusia tapoja kohdata maailmaa ja pärjätä. Ryhmäläisissä näkyi kuraattorin mukaan selvää vahvistumista. Hän näki jaloa kaveruutta, auttamista ja tukemista, mihin tytöt eivät ryhmän alkaessa olisi vielä pystyneet. Koulun näkökulmasta tyttöjen kouluuntulomotivaatio oli parantunut ja he olivat muutenkin reipastuneet. Tärkeää oli, että ryhmän käynnistäjänä toimineet yksin seisoskelevat tytöt olivat välituntikuvasta kadonneet lähes kokonaan. Näen tuloksissa myös hyvän alun aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamiseen, sillä moni tytöistä oli hakeutunut mm. Tukioppilastoimintaan. Halu vaikuttaa ja toimia ryhmässä oli kuraattorin mukaan kasvanut.

Kehittämisen paikkoja uusia ryhmiä ajatellen ovat mielestäni ryhmän sääntöjen selkeyttäminen ja ryhmän keston päättäminen ja tiedoksi saattaminen alusta alkaen. Uusien ryhmäläisten ottamista mukaan, muun ryhmän toimittua jo pitkään yhdessä, tulisi harkita tarkkaan, sillä uusien ihmisten ryhmään tuleminen vaikuttaa aina ryhmädynamiikkaan. Ryhmän hyödyt ja merkitys jäivät ainakin tässä tutkimuksessa kaikkein vähäisimmäksi viimeksi tulleelle tytölle. Hän myös koki ryhmään sisälle pääsemisen hankalammaksi kuin muut.

Kaksi tyttöä oli kokenut aluksi ryhmän myös hieman leimaavaksi ja peitelleet osallistumistaan, koska luokkakavereiden suhtautuminen ryhmään oli ollut epäilevää. Ryhmän jatkuessa suhtautuminen onneksi muuttui. Tyttöryhmätoimintaa ei ollut aikaisemmin toteutettu ja tämä saattoi lisätä alun hämmennystä. Toiminnan tullessa tutummaksi myös epäilykset hälvenivät. Ehkä koulun kerhona toimiessaan ryhmä miellettiin helpommin vapaa-ajan toiminnaksi ja vähemmän leimaavaksi, vaikka ryhmälle räätälöidyt tavoitteet ja tietty kohderyhmä olivatkin merkittävämmässä roolissa kuin kaikille avoimessa kerhossa.

Joidenkin tyttöjen mainitsema riitelyn lisääntyminen loppuajasta kertoo ehkä siitä, että ryhmä oli jo saavuttanut tavoitteensa Lieksan retkellä ja toiminut huipussaan. Syksyllä selkeää uutta tavoitetta ei ollut ja ryhmän jatkuminenkin oli ilmassa vähän epävarmana. Osa ryhmäläisistäkin oli vaihtunut. Ryhmän toiminta keskittyi lähinnä keskusteluihin ja toimintaan nuorisotilalla. Toiminnallisen tekemisen puute antoi tilaa keskinäisille kahinoille. Tyttöjen väliset ristiriidat aiheuttivat myös luottamuksen puutetta joissain tytöissä. He kokivat, että kaikkia asioita ei ryhmässä tästä johtuen voinut aina jakaa. Ehkä me ohjaajatkin kuvittelimme virheellisesti, että ryhmä toimii jo niin hyvin, että se pärjää ”omillaan” eikä vaadi niin paljon toimintaa ja ohjaamista. Toisaalta taas voi olla, että ryhmä oli vain tullut tiensä päähän. Ystäviä oli jo ryhmän ulkopuolissakin elämässä eikä ryhmää enää tarvittu. Silti tyttöjä harmitti toiminnan päättymisen, myös sitä viimeksi ryhmään tullutta.

Tämän kaltaisen pienryhmätoiminnan mahdollisuudet ovat mielestäni juuri siinä, että kaikkien ryhmäläisten kasvunpaikat on mahdollista ottaa huomioon ja niiden kehittymistä on mahdollista tukea erilaisin keinoin. Syrjäytymisen ennaltaehkäisy sosiaalisen vahvistamisen keinoin oli tämän ryhmän päätavoite. Mielestäni tavoitteeseen on päästy. Yhden tytön vastaus siihen, kenelle ryhmää tulisi suositella, kertoo mielestäni juuri siitä, että tavoite ja kohderyhmä ovat olleet oikeita: ”No jos on jollai tavalla syrjäytynyt tai yksinäinen tai just semmonen, että tarttis jotain henkistä tukea... tai kaikille tavallaan.” (haastattelu 6)

Tämän tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää toisiin ryhmiin tai tutkimuksiin, mutta se antaa kuitenkin suuntaa sille, miten sosiaalista vahvistamista voidaan pienryhmätoi-

minnassa toteuttaa ja minkä kaltaisia tuloksia sillä on mahdollista saavuttaa. Jokainen ryhmä ja ryhmäläinen on omanlaisensa ja jokaisen kehitys yksilöllistä. Kuitenkin näkisin, että tyttöjen vastausten perusteella toiminta on ollut merkityksellistä. Kaikki tytöt kokivat, että toiminnalla on ollut positiivista vaikutusta heidän elämäänsä. Parhaimmillaan se on parantanut elämänlaatua ja tuonut iloa ja ystäviä heidän elämäänsä ryhmän lisäksi niin koulussa, kotona kuin vapaa-ajallakin.

Toivonkin, että tämä tutkimus antaisi intoa ja rohkeutta tämänkaltaisen toiminnan toteuttamiseen niille, jotka miettivät sen vaikuttavuutta tai hyötyjä. Tyttöryhmässä piilee mahdollisuuksia moneen. Kuten edellä olevassa sitaatissa mainittiin: ”Tyttöryhmää voi suositella kaikille.”

Kuraattorin mukaan ryhmällä voi olla vaikutuksia vuosienkin päähän. Jatkotutkimuksena olisikin mielenkiintoista selvittää tyttöryhmän vaikutusta niiden tyttöjen elämään, jotka ovat jo päässeet peruskoulusta ja opiskelevat tai asuvat muualla. Onko ryhmällä ollut vaikutusta heidän nykyiseen elämäntilanteeseensa ja kokevatko he itse saaneensa ryhmästä jotain tärkeää? Ovatko sosiaaliset verkostot säilyneet ryhmäläisten välillä ja ovatko ryhmässä mahdollisesti opitut sosiaaliset taidot helpottaneet uusien kaverisuhteiden luomista ryhmän ulkopuolella. Miten heillä menee nyt ja onko sosiaalisen vahvistamisen tavoite toteutunut ja parempi elämä mahdollistunut?

Tyttöryhmässä kyse on ollut kohdennetusta pienryhmätoiminnasta. Toiminta käynnistyi koulun kerhotoiminnan rahoituksella ja osa tytöistä käyttikin välillä puheissaan nimitystä tyttökerho. Kerhotoiminnan tavoitteena oli tarjota tytöille säännöllinen harrastus, onnistumisen ja osallisuuden kokemuksia ja sitä kautta tukea minäkuvan kehittymistä. Tutkimustulosten perusteella tässä on onnistuttu. Mielestäni Tyttöryhmä on hyvä esimerkki siitä, miten koulun kerhotoiminnalla voidaan vastata nuoren henkilökohtaisen tuen tarpeeseen ja edistää kokonaisvaltaisesti nuoren hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Ja kuten jo tutkimuksen nimikin kertoo, yhden tytön mielestä Tyttöryhmä: ”oli melkein niinku täydellinen kerho”. Mitä siihen enää voi lisätä?

LÄHTEET

Aaltonen, Kimmo (toim.) 2009. Nuorisolakiopas. Tallinna: Tietosanoma.

Aho, Sirkku & Laine, Kaarina 2004. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otava.

Danska-Honkala Katja & Poteri, Martti 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>. Päivitetty 13.9.2011. Luettu 15.3.2014.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.

Eskola, Jari & Vastamäki Jaana 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I -metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 24–42.

Eskola, Marjatta & Jauhiainen, Riitta 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.

Heiskanen, Tarja 2011. 150 puhelinnumeroa, mutta ei ketään, kelle soittaa. Teoksessa Heiskanen, Tarja & Saaristo Liisa (toim.) Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Juva: PS-kustannus, 77-95.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Huhtanen, Kristiina 1999. Kunnan omat voimavarat syrjäytymisen ehkäisyssä. Teoksessa Kuorelahti, Matti & Viitanen, Reijo (toim.) Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun - nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/holtittomasta_hallittuun.pdf. Päivitetty 18.8.2006. Luettu 13.3.2014.

Huhtanen, Kristiina 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Juva: PS-kustannus.

Hämäläinen, Juha 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Lehtonen, Timo (toim.) Elämän seikkailu: Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa, Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 148-167.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY

Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus.

Karhuvirta, Tiina 2012. Koulun kerhotoiminta -formaalin ja nonformaalin kasvatuksen rajapinnassa. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura: Julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 179-191.

Kauppila, Reijo 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Keuruu: PS-kustannus.

Kiiski, Eero 1998. Seikkailua elämysten maailmassa. Teoksessa Lehtonen, Timo (toim.) Elämän seikkailu: Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 108-115.

Kuure, Tapio 2001 (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Pieksämäki: Nuorisotutkimusseura /nuorisotutkimusverkosto.

Linnakangas, Ritva & Suikkanen, Asko 2004. Varhainen puuttuminen - Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011 (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. <http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>. Päivitetty 13.9.2011. Luettu 15.2.2014.

Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon valossa. Oulu: Oulun yliopisto.

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. <http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>. Päivitetty 13.9.2011. Luettu 15.2.2014.

Muhonen, Jyrki & Lallukka, Kirsi & Turtiainen, Pekka 2009. Pienryhmätoiminta lasten ja nuorten ehkäisevän työn menetelmänä. Kurikka: YAD Youth Against Drugs ry.

Nivala, Elina 2010. Lapsen oikeudet osallisuuden perustana. Teoksessa Tanskanen, Ilona & Timonen-Kallio, Eeva (toim.) Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Oppimateriaaleja 51. Tampere: Turun ammattikorkeakoulu, 18-25.

Nuorisotyölaki 76/2006. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072>. Ei päivitystietoa. Luettu 10.1.2014.

Pennington, Donald 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Gaudeamus.

Rajala, Riitta (toim.) 2011. Kerhot hyrräämään - näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen. OPH Oppaat ja käsikirjat 2011:11. Tampere: Tampereen yliopisto.

Salmivalli, Christina 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma. WWW-dokumentti. http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytymisen_ehkaisy. Ei päivitystietoa. Luettu 12.1.2014.

Suomen nuorisovaltuustojen liitto - Nuva ry. 2014. Nuorten osallisuus. WWW-dokumentti. <http://www.nuva.fi/nuorten-osallisuus.html>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.1.2014

Takala, Mikko 1992. Kouluallergia. Yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Terveiset Tyttöryhmän tyttöjen vanhemmille!

16.1.2014

Hei!

Minulla on ollut ilo saada olla ohjaamassa Tyttöryhmää, minkä olen kokenut hyvin mielekkääksi ja tärkeäksi toiminnaksi. Opiskelen työni ohella Mikkelin ammattikorkeakoulussa kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa yhteisöpedagogiksi. Opinnostani puuttuu enää opinnäytetyö, jonka olen aikonut tehdä Tyttöryhmän toiminnasta. Rehtorilta olen saanut luvan tutkimuksen toteuttamiseen. Tarkoitukseni on teemahaastatteluilla tutkia tyttöjen omia kokemuksia kyseisestä ryhmästä. Haastatteluvien nimiä ei mainita tutkimuksessa. Haastattelut on tarkoitus tehdä viikoilla 4-6 koulupäivän aikana. Kerron tytöille tarkemmat haastatteluajat lähempänä.

Pyytäisin lupaa haastatella tytärtänne tyttöryhmää koskevista kokemuksista ja lupaa käyttää haastatteluaineistoa opinnäytetyössäni.

Ystävällisin terveisin,

Elisa Kuosa, nuorisotyöntekijä

p. xxx (työ), xxx (oma)

Haastattelulupa:

Annan luvan haastatella tytärtäni

opinnäytetyötä varten, koskien Tyttöryhmää ja sen toimintaa.

____.____.2014

(huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys)

Teemahaastattelurunko:

Ryhmään hakeutuminen ja odotukset

Ryhmän aloitus

- Milloin aloitit ryhmän?
- Keneltä kuulit ryhmästä tai mitä kautta tulit mukaan ryhmään?
- Miltä tuntui tulla ensimmäisellä kerralla ryhmään? Mitä muistat ensimmäisestä kerrasta? Jännittikö jokin asia? Millainen fiilis siitä jäi ja muuttuiko tunne ryhmän aikana?
- Tunsitko kaikki ennestään? Jos tulit ryhmään uutena, miltä se tuntui, oliko helppoa/vaikeaa? Miten sinut otettiin vastaan?

Odotukset ja toiveet

- Miksi halusit ryhmään?
- Millaisia odotuksia sinulla oli ryhmään tullessa? Mitä toivoit ryhmältä ja toiminnalta? Toteutuivatko odotuksesi ryhmän aikana?
- Oliko sinulla jotain henkilökohtaisia tavoitteita? Toteutuivatko ne?

Kokemukset tyttöryhmästä

Ryhmän toiminnot ja sisällöt

- Olivatko ryhmän kokoontumisajat ja tilat mielestäsi hyvät?
- Oliko ryhmällä säännöt? Mitä mieltä olit niistä?
- Mitä ryhmässä tehtiin? Mistä keskusteltiin?
- Saitko itse vaikuttaa tekemisen sisältöihin?
- Kuvaile ”normi” ryhmäkerta lyhyesti.
- Mikä oli parasta tekemistä?
- Mikä ei niin mukavaa? Muuttaisitko jotain?
- Mitä olisit vielä halunnut ryhmässä tehdä?

Ryhmän ohjaajat

- Mikä oli ohjaajien rooli ja merkitys ryhmässä? Mitä he tekivät?
- Millaisia ohjaajat mielestäsi olivat?
- Saitko ohjaajilta tukea/apua ryhmässä tai sen ulkopuolella?
- Oliko sillä mielestäsi mitään merkitystä, että ohjaajia oli kolme, kuraattori, nuorisotyöntekijä ja perhetyöntekijä? Hyvää/huonoa?

Ryhmässä oleminen

- Miten kuvailisit ryhmässä olemista kolmella sanalla?
- Millaisena koit oman roolisi ryhmässä?
- Saitko ilmaista omat mielipiteesi? Kuunneltiinko sinua ja otettiin mielipiteesi huomioon? Saitko vaikuttaa ryhmän asioihin?

Teemahaastattelurunko

- Oliko ryhmässä hyvä henki ja ilmapiiri?
- Tuntuiko sinusta, että ryhmässä uskalsi jakaa luottamuksellisia asioita?
- Oliko ryhmän sisällä ongelmia, ja jos, niin millaisia? Miten niistä selvittiin?
- Tunsitko kuuluvasi ryhmään ja olevasi tasa-arvoinen muiden kanssa?
- Miten yhteistyön tekeminen toisten ryhmäläisten kanssa sujui?
- Mikä ryhmässä olemisessa ja ryhmänä toimimisessa oli haastavinta?

Ryhmän vaikutukset

- Koitko tyttöryhmän tärkeäksi? Miksi?
- Onko ryhmässä olemisesta ollut sinulle hyötyä? Entä haittaa?
- Oliko sillä merkitystä (hyvää/huonoa), että ryhmä oli tarkoitettu ainoastaan tytöille?
- Koetko saaneesi tukea toisilta ryhmäläisiltä jossain tilanteessa? Millaisessa?
- Opitko jotain itsestäsi ryhmän aikana? (ryhmässä toimijana, ystävänä, keskustelijana, omia vahvuuksia...)
- Mitä koet saaneesi ryhmästä? (ystäviä, kokemuksia, uusia harrastuksia, tukea...)
- Opitko jotain uusia tietoja tai taitoja tai kokeilit jotain ihan uutta?
- Koitko ryhmän aikana onnistumisen kokemuksia?
- Osaatko sanoa vaikuttiko ryhmään kuuluminen elämääsi jotenkin?
 - koulussa
 - kotona
 - tai muuten?
- Jos et olisi lähtenyt ryhmään mukaan, olisiko jotain tärkeää elämässäsi jäänyt kokematta tai tekemättä?

Ryhmän päättymisen ja terveiset tuleville ryhmäläisille

Ryhmän päättymisen

- Miltä sinusta tuntui kun sait tietää ryhmän päättymisestä? Miltä tuntuu nyt?
- Koetko saaneesi ryhmästä jotain eväitä tulevaisuutta varten?
- Aiotko jatkaa tai oletko jatkanut mahdollisesti syntyneitä toveruussuhteita ryhmän jälkeenkin?
- Mieti millainen elämäntilanteesi oli ennen ryhmää ja millainen se on nyt? Uskotko ryhmällä olleen mitään vaikutusta nykyiseen tilanteeseesi?
- Mikä tekeminen /keskustelu on jäänyt ryhmästä parhaiten mieleen?

Terveiset tuleville ryhmäläisille

- Millaisille henkilöille tällaista ryhmää suosittelisit, kenelle toiminnasta olisi hyötyä?
- Millaisia ohjeita tai terveisiä antaisit tuleville uusille ryhmäläisille ryhmää varten?
- Vapaa palaute, jos jotain jäi vielä sanomatta!